19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
މ ލިއްޔަތު ކޮ މިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން
31 މ ރިޗް 2021
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަ ން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)4
ފެށުނު ގަޑި: 12:45

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޝިޒް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މިއަދުގެ
ބައްދަލުވުމުގައި މިއޮތީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރެވޭ ވިޔަފާރިތަކުން ލިބޭ ފައިސާގެ ބޮޑު ބައެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ފައިނޭންޝަލް ސިސްޓަމަށް ވަންނަމުން ނުދާކަން ފާހަގަކުރެވޭތީ، އެ ކަމަށް އަވަސް ޙައްލެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި
އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް ގޮވާލާ މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫން ހުށަހަޅުއްވާފައި
ގަރާރާ ގުޅޭގޮތުން ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން މޯލްޑިވްސް ، މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް
އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސް އަދި މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަންސް އޮފް ޔޮޓ އެޖެންޓްސް ބޭފުޅުންނާ
ބައްދަލުކުރެއްވުން. ދެން، މި ބައްދަލުވުމުގައި އެ ފަރާތްތަކުން އެބަ ބައިވެރިވޭ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބައްދަލުވުމުގައި
ރިޢާޔަތް މި ކުރަނީ އެމް.އެމް.އޭ އާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމެންޓު އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓުއަރިޒަމާ
ބައްދަލުކުރަން، އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފައިނޭންސްއާ ބައްދަލުކުރި ބައްދަލުވުމުގައި އަލިއަޅުވާލާފައި ހުރި ކަންތައްތަކާ
ބެހޭގޮތުން އެ ބޭފުޅުން ޚިޔާލު އިންޑަސްޓްރީގެ ޚިޔާލާ އެއްޗެހި ހޯދާލާ ހެދުމުގެ ގޮތުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
މިހާރު ސެކްރެޓޭރިއޭޓަށް މި 3 ފަރާތުގެ ބޭފުޅުންނަށް ދަންނަވާލަން ފުރުޞަތު އަރުވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
` މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް އަޅުގަނޑު ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަނުން މޯލްޑިވްސް
މޯލްޑިވްސް އަދި މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަންސް އޮފް ޓްރެވަލް އޭޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސް އަދި
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަންސް އޮފް ޔޮޓު އޭޖެންޓްސް ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި
ބައްދަލުވުމުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި މަޤްޞަދަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކުރެވޭ ވިޔަފާރިތަކުން ލިބޭ ފައިސާގެ ބޮޑު
ބައެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފައިނޭންޝަލް ސިސްޓަމަށް ވަންނަމުން ނުދާ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭތީ، އެކަމަށް އަވަސް ޙައްލެއް
ހޯދުމަށް ޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަށް ގޮވާލާ މަނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ހާރޫން
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރާ ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކުރުން. ދެން، މި ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ހިސްޓޯރިކަލް މަޢުލޫތާމެއް
އަރުވާނަން. އެއީ މިކަމާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މިނިސްޓްރީ އޮފް ފައިނޭންސާއި އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް
ޓޫރިޒަމްއާއި، މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމެންޓު އަދި އެމް.އެމް.އޭގެ ބޭފުޅުންނާ ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން
ބައްދަލުކޮށްފިން. ދެން، އެ ބޭފުޅުން ބައެއް ކަންތައްތައް މިކަމާ ގުޅިގެން ހިއްސާކުރެވިފައި ވަނީ. ދެން، އެހެންވެ،
އަޅުގަނޑުމެން އެއީ ރެގިއުލޭޓަރީގެ ޕޮއިންޓު އޮފް ވިއު. އެހެންވީމާ، އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ
އިންޑަސްޓްރީގެ ބޭފުޅުންގެ ވެސް މިކަމުގެ ޚިޔާލާއި، މިކަމުގައި ދެކޭގޮތެއް ކޮމިޓީގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ
1

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ގެންދާނެ ގޮތުގެ ތަޢާރަފެއް ދޭނަން.
އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ އަރުވާނަން ކޮންމެ އެސޯސިއޭޝަނެއްގެ ވެސް ރައީސަށް 7 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް މިކަމުގައި އެ
ބޭފުޅުން ދެކިލައްވާ ގޮތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސްޓޭޓްމެންޓެއް މޭކްކުރަން. ދެން، އެއަށްފަހު
އަޅުގަނޑުމެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެދިލައްވާ ތަރުތީބުން ފުރުޞަތު އަރުވަމުން ގެންދާނަން. ދެން، ކޮންމެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑު 3 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް އަރުވާނަން. އަޅުގަނޑު އެހެންވީމާ، މިހާރު
މިގޮތުން މިހާރު އެންމެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ
ރައީސްއަށް، އަފްލާޟިލް ޢަބްދުاله ނަޝީދުއަށް.
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް މަރުޙަބާ. އާދެ! ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފައިނޭންޝަލް ސިސްޓަމަށް ލާރި ނުވަންނަ ސަބަބަކީ،
ރިސޯޓުތަކުގެ % 80 އޯން ކުރަނީ ފޮރިންގ ބޭފުޅުން. އެހެންވީމާ، ބޮޑެތި ޓްރެވަލް އެޖެންސީތަކުން ގެސްޓުން
ފޮނުވާފައި ހުރިހާ ލާރިއެއް މި ޖަމާވަނީ ބޭރުގެ އެކައުންޓުތަކަށް. އެކަމަކު އެ ބޭފުޅުން ވެސް ބަރާބަރަށް ޓެކްސް
ދައްކަމުން ދާނީ. އެއީ ޓެކްސްއަށްވާ 12% ޖަމާކުރާނެ މިކޮޅަށް. ދެން، ރިސޯޓު ހިންގާލަން ބޭނުންވާ ލާރިކޮޅެއް
ފޮނުވާނީ. ދެން، އޭގެ ބޮޑު މެއިން ކޮމްޕޯނަންޓު އިންނާނީ ބޭރުގައި. ދެން، ގެސްޓުހައުސްގައި މިހާރު ހަމަ 99%
އޯން ކުރަނީ ގެސްޓުހައުސްތައް ދިވެހިން. ގެސްޓުހައުސް އިންޑަސްޓްރީން އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އެއްވެސް
ލާރިއެއް ބޭރަށް ދާނެހެނެއް. ހުރިހާ ލާރިއެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފައިނޭންޝަލް ސިސްޓަމުގެ ތެރޭގައި ހިނގަމުން ދާނީ.
ދެން، އެކަމަކު މިހާރު އާ ގަވާއިދު ހަދާފައި އޮތީ، 49% ބޭރު މީހުން އިންވެސްޓުކޮށްގެން ގެސްޓްހައުސް ވެސް ހެދޭ
ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، މިއީ އަނެއްކާ އެ ކަމަށް އިތުރަށް ހުޅުވިގެންދާނެ ކަމެއް، ބޭރުގެ ފައިސާ ސިސްޓަމަށް ނުވަދެ
ހަރުލާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ދެން، މީތި ލިބޭއިރު ރިސޯޓުތަކުގެ ލާރި ރާއްޖޭގެ ސިސްޓަމަށް ވެދޭތޯ
ބެލުމަށް ހަމައެކަނި ކުރެވޭނެ ކަމަކީ، ރިސޯޓުތަކުގެ އޮކިއުޕެންސީ މޮނިޓަރކޮށްފައި، އެތަނުގެ އެވްރެޖު ރޭޓެއް
މޮނިޓަރ ކޮށްފައި، އެ ތަނަށް ވަންނާނެ ކަމަށް އަންދާޒާ ކުރެވޭ އަދަދެއް ބަލާފައި، އޭތި އެކައުންޓުތަކަށް ވަދޭތޯ
ބެލުން. އެކަހަލަ ގޮތެއް އެކަނި އިންނާނީ އެ ބެލޭނެ ގޮތަކަށް. އެ އަދަދާ ގާތްކުރާ އަދަދަކަށް ވަދޭތޯ ބެލުން. ނޫނީ
100 އެނދުގެ 100 ރޫމުގެ ރިސޯޓަކުން ވަރަށް ކުޑަ، % 20 ވަންނަންޏާ އޭތި ފާހަގަކުރެވޭނީ އެ އޮކިއުޕެންސީއާއި
ރޫމް ރޭޓާ އެނގުނީމަ އެކައުންޓްތަކަށް އެ އަދަދަށް ވަދޭތޯ؟ މިކަހަލަ ގޮތަކަށް މީތި މޮނިޓަރކޮށްގެން ނޫނިއްޔާ
އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ މިކަން ވާނެހެންނެއް. ނާޝިޒް.
2

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ނިމުނީތޯ؟
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު އަރުވާނަން މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އޭޖެންޓްސް
އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސްގެ ރައީސްއަށް. އެއީ އަލްފާޟިލް ޢަބްދުاله ސުޢޫދު.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ސުޢޫދު
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޗެއަރ. އަޅުގަނޑުމެން އެސޯސިއޭޝަނުގައި ތިބޭ ގާތްގަނޑަކަށް ފަސްދޮޅޮހަކަށް މެންބަރުން.
ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މި ގަރާރު އައިމަ މި މެންބަރުންނާ ހިއްސާކުރިން، އެއްވެސް ބޭރުގެ ފަރާތްތަކަށް އެ މީހުންގެ
ކޮންޓްރެކްޓުގައި އެބައިންތޯ. އަޅުގަނޑު ބެލިބެލުމުގައި އެއްވެސް ރިސޯޓަކުންނެއް ނެތް ބޭރުގެ ބޭންކު އެކައުންޓަކަށް
ފައިސާ ޖަމާކުރުމަށް އެއްވެސް އިންޓްރަކްޝަނެއް ދީފައެއް. ދެން، ރާއްޖޭގައި ބޭރުގެ ފައިސާ މި ގެންނަނީ ބޭރު
އިންވެސްޓުކުރާ މީހުންވީމަ ވާގޮތަކީ، އިންވެސްޓަރުން ޑައިރެކްޓުކޮށް ބޭރުގެ އެކައުންޓަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ
ދެންމެގައި މެންބަރަކު ވިދާޅުވިހެން އެއްވެސް ގޮތަކަށް އެ ފައިސާ ޖަމާކުރާ ގޮތަކަށް ބޭރުގެ އެކައުންޓަކަށް
ވެދާނެހެނެއް. ލޯނު ހުންނާނީ ރާއްޖޭގައި އޮޕަރޭޓުކުރާ ކޮންމެވެސް ބޭންކެއް ތްރޫވެފައިކަން އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު
ސާފުކުރުމުން އެނގުނު ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، އެ ރިސޯޓުތަކަށް ވެސް ޖަމާވާ ފައިސާ ޖަމާވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ކޮންމެވެސް އޮޕަރޭޓުކުރާ ބޭންކު އެކައުންޓަކަށް. އެއަށްފަހު ދެން ލާރި ބޭރުވެގެން މިދަނީ ރާއްޖޭގައި އެ ބޭންކު ލޯނު،
ދެން، ރާއްޖޭގައި އަސްލު ބޭރު ފައިސާ ހިފެހެއްޓުމުގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މަޖިލީހަށް އަޅުގަނޑު ނުދެންނެވިޔަސް
ވަރަށް ރަނގަޅަށް އޮޅުންފިލާފައިހެން އޮންނާނީ ރާއްޖެއަކީ 99% އެއީ އިމްޕޯޓުކުރާ ޤައުމެއް. އެހެންވީމާ، ބޭރު
ފައިސާ ހިފެހެއްޓުމުގައި ރާއްޖޭގައި އުޅޭނެ މައްސަލަތަކެއް. ދެވަނަ ކަމަކީ، ޓްރެވެލިންގއަށް ޚަރަދުކުރާވަރު، އެއީ
3

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ބޭސްފަރުވާއަށާއި، ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ކުރާ ދަތުރުތަކަށް އަޅުގަނޑު މަޢުލޫމާތު ބެލި ބެލުމުގައި މި ދެ ފަރާތަކަށް؛
އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގައި ބޭރު ފައިސާ ހިފެހެއްޓުމުގައި މަޖިލީހުން ވަކި ކަންތައްތަކެއް ކުރެވިދާނެ. ދެން، ދެވަނަ
ކަމަކަށް މި އޮތީ، ރާއްޖޭގައި ލޯކަލީ އިންވެސްޓުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހަދައިދޭން އެބަޖެހޭ ބޭރު ފައިސާ ހިފެހެއްޓުމަށް
ޓަކައި. އެއީ ރިސޯޓުތަކަށް ދިވެހިންނަށް، މިހާރު ރާއްޖޭގައި މިސާލަކަށް ލިބޭ އާމްދަނީގެ ބޮޑު ބަޔަކީ ބޭރު
ފައިސާއިން ލިބޭ އާމްދަނީ. އެހެންވީމާ، އޭތި ރީއިންވެސްޓުކޮށްގެން، ރާއްޖޭގެ ކޮންމެވެސް ބޭންކަކުން ރީ-
އިންވެސްޓުކޮށްގެން، ދައުލަތައް ލިބޭ ޓެކްސް ފައިސާއިން ރީ-އިންވެސްޓުކޮށްގެން އެ ބޭރު ފައިސާ ހިފެހެއްޓުމަށް
ޓަކައި ދިގު މުއްދަތަކަށް ޕްލޭނެއް ހަދައިގެން މަސައްކަތެއް ކުރެވިދާނެ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން އެގޮތަށް ބެލިބެލުމުގައި
މިހާރު ވާގޮތަކީ، ރާއްޖޭގައި މިހާރު އޮޕަރޭޓުކުރާ ބޭންކްތަކުން ވެސް މި ހުންނަނީ ކެޕެއް އެއީ ސިކްސް ބިލިޔަނަށް
ވުރެން މައްޗަކަށް ނީނދޭ. ދެން، އެހެންވީމާ، ރިސޯޓަކަށް އިންވެސްޓްކުރުމަށް ޓަކައި އެއީ ވަރަށް ކުޑަ އެމައުންޓެއް.
ދެން، އަނެއްކާ ރާއްޖޭގެ ބޭންކުން ލޯނު ނަގަންޏާ މިއުޅެނީ 11% ،10% އިންޓަރެސްޓުގައި. އެވެސް ވަރަށް ބޮޑު
މައްސަލައެއް. އެހާ އިންޓަރެސްޓު ރޭޓު ބޮޑުވީމަ އެހެންވެގެން ދިވެއްސަކު ރިސޯޓަކަށް އިންވެސްޓު ކުރިޔަސް ބޭރު
ކޮންމެވެސް ބޭންކަކުން ނަގައިގެން މި އިންވެ ސްޓުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، މި ވާގޮތަކީ ބޭރު ފައިސާ ހިފެހެއްޓުމުގައި
ދަތިތަކެއް އެބަހުރޭ. ރާއްޖޭގައި ޓްރެވެލިންގއަށް 1.3 ބިލިއަން ޑޮލަރަށް ވުރެން ގިނައިން އަހަރަކު ޚަރަދު އެބަ،
ހަމައެކަނި ޓްރެވަލިންގއަށް އެ. އަދި އިމްޕޯޓު އެއަށްވުރެން މަތީގައި އުޅޭނީ. އެހެންވީމާ، ދެންމެގައި ގެސްޓުހައުސް
އެސޯސިއޭޝަނުން ވިދާޅުވިގޮތަށް ނޫން ކަންނޭނގެ އެ ކަންތައް ދަނީ. ދެން، ރާއްޖޭގައި ކޮންމެ އަންނަ ކޮންމެ
ފަތުރުވެރިއަކަށް ވެސް އޮންނާނެ ޓެކްސް އިންވޮއިސްއެއް ހެދިފައެއް. އެހެންވީމާ، މީރާއަށް ބެލޭނެ އެ ފައިސާ
ރާއްޖެއަށް ވަންނަތޯ ނުވަންނަތޯ. އެއީ މީރާއަށް ބެލޭނެ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މަޖިލީހުން ވެސް އެކަހަލަ ޢިލްމީ
ދިރާސާއެއް ކޮށްގެން، ކިހާ ފައިސާއެއް، ރެއިސްކުރާ ޓެކްސް އިންވޮއިސްތަކުގެ ތެރެއިން ކިހާ ފައިސާއެއްތޯ ވަންނަނީ
ނުވަންނަނީ އެގޮތަށް ބެލިދާނެ. އެހެންވީމާ، އެރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިނގޭނެ ރާއްޖެއަށް ރެއިސްކުރާ ޓެކްސް
އިންވޮއިސްތަކުގެ ތެރެއިން ކިހާ ޕަސެންޓެއްކަން ރާއްޖެއަށް ނުވަންނަނީ. އެހެންވީމާ ، އެކަހަލަ ޢިލްމީ ދިރާސާއެއް
މަޖިލީހުން ކޮށްގެން ހޯދިދާނެ. މިކަހަލަ ގަރާރެއް ފުރަތަމަ އައުމުގެ ކުރިން އެކަހަލަ ދިރާސާއެއް ކޮށްފައި، އެ
ޕަސެންޓާޖާ އެއްކޮށް އައިނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ދަންނަވަން ވަރަށް ފަސޭހަވާނެ. ދެން،
އަނެއްކާ ޑޭޓާތަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެހާ ފަސޭހައިން އެކްސެސް ވާން އޮންނަ އެއްޗެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން
މިކަހަލަ އެސޯސިއޭޝަންތަކަކީ، އެން.ޖީ.އޯތަކަކީ ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތެއް ކުރަންޖެހޭ ޑޭޓާތައް ހޯދުމަށް ޓަކައި.
އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ ޑޭޓާތައް ނުހުންނާތީ ވަރަށް އުނދަގޫވޭ މިކަހަލަ ކަންކަމަށް އައިސް ސީދާ މިވެނި ގޮތެކޭ އެވެނި
4

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ގޮތެކޭ ބުނަން. ދެން، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ މަޢުލޫމާތުގައި މި ބުނަނީ، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އެއްވެސް މެންބަރަކު ނެތް
ބުނެފައެއް، އެއްވެސް ރިސޯޓަކުންނެއް ނެތް ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ އެއްވެސް އެކައުންޓަކަށް ފައިސާ ޖަމާކުރަން
އިންސްޓްރަކްޝަނެއް ދީފައެއް. އެހެންވީމާ، ރާއްޖެއަށް އަޅުގަނޑުމެން މިބަލަނީ ހަމަ ރެއިޒްކުރާ އިންވޮއިސްތަކުގެ
ހަމަ 99% ވަންނާނެއޭ ރާއްޖޭގެ އެކައުންޓުތަކަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަންސް އޮފް ޔޮޓް އެޖެންޓްސް.
އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ނަޝީދު.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަންސް އޮފް ޔޮޓް އޭޖެންޓްސް ގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ހަމަ ފާހަގަކުރެވިފައި ހުރި ޕޮއިންޓުތަކަކީ، އެއީ ރާއްޖޭގައި މި
އޮޕަރޭޓުކުރާ ރިސޯޓުތަކުގެ ގިނަ ރިސޯޓުތަކުގެ ހަމަ އެ ބޭފުޅުންގެ ރަނިންގ އެކްސްޕެންސަށް ހަމައެކަނި ބޭނުންވާ
އެތިކޮޅެއް މި މެނޭޖުކުރަނީ. އޭގެ ބަދަލުގައި ކޮންމެވެސްކަހަލަ މިންވަރެއް ރާއްޖޭގައި ރޯލްކުރެވޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ނޫނީ
މެއިންޓެއިން ކޮށްފައި ކުރިއަށް އޮޕަރޭޝަނަލް ކުރިއަށް ގެންދެވޭކަހަލަ ގޮތަކަށް ހައްދަވައިފިއްޔާމު ކޮންމެވެސް ކަހަލަ
ޙައްލެއް ލިބޭނެ ކަންނޭނގެ. ދެން، ބްލެކް މާކެޓުގައި މި އެކްސްޗޭންޖު ކުރާ ކުރުމަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ޙައްލެއް
އައިސިއްޔާ އެވެސް އެއް ގޮތެއް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ދާއިރާގެ ގޮތުން ވާގޮތަކީ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ފޮރިންގ
ވެސަލްސްތައް މި ހޭންޑްލްކުރަނީ. އެ އެއްޗްިއސަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހި ކުންފުނިތައް ޗާޓަރކޮށްގެން އަންނަ
އެއްޗްިއސެ އް ނޫން. އެހެންވީމާ، ވާގޮތަކީ އެއަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ރެވެނިއުއެއް ރާއްޖެއަކު ނުއެއް ހިފަހެއްޓޭނެ.
އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ދޭ ޚިދުމަތަށާއި، އެ ބޭފުޅުން މިކޮޅުގައި، މިކޮޅަށް އަންނަ ބޭނުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދުތައް
ދިވެހިރާއްޖެ ވަންނާނެ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން ރެއިޒްކުރާ އިންވޮއިސްތަކުގައި ހުރިހާ އެއްޗެއްވެސް ހަމަ ރާއްޖެއަށް
ޑިސްޓްރިބިއުޓުވެގެން މިދަނީ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވެނީ އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާގެ ގޮތުން
އަދިވެސް އިތުރު ޚިދުމަތްތައް ދެވި، ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުން ހެދިފައި ހުރި ގަވާ އިދުތަކަށް ކޮންމެވެސް
ވަރެއްގެ އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެވިގެން ގިނަ ވެސަލްތައް އެޓްރެކްޓު ކުރެވިއްޖިއްޔާމު އަދިވެސް ގިނަ ވެސަލް
މޫވްމަންޓުތައް ރާއްޖޭގައި ޓަރން އެރައުންޑު ހަދައިފިއްޔާމު އެ އިތުރު ރެވެނިއުއަކަށް ވާނެ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މި
މަޝްވަރާކުރަން އެބަ މުއައްސަސާތަކާ. އެކަމަކު އެބަހުރި ބައެއް ކުދިކުދި ތަންތަންކޮޅާ ހެދި ހަމަ ވަރަށް ބޮޑެތި
5

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އާމްދަނީ ވެއްދެން ހުރި ދާއިރާތައް އެބަހުރި ވަރަށް ބޮޑަށް ހިފެހެއްޓިފަ. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އަސްލު މި
ދަނޑިވަޅުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ވަރަށް ބޭނުން ނުކުތާތަކެއް މިއީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު މިހާރު މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވާނަން. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ ވިލުފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފުއަށް.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ސުވާލެއް ދަންނަވާލާނީ ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަންގެ ބޭފުޅުންނަށް.
މިހާރު ތި ބޭފުޅުން ހިންގަވާ، އޮޕަރޭޓުކުރައްވާ ގެސްޓުހައުސްތަކުން ތި ދޭ ޚިދުމަތަށް އިންވޮއިސް ކުރައްވާއިރު ، އެ
އިންވޮއިސް ފައިސާ ރާއްޖޭގެ ބޭންކުތައް ތްރޫކޮށްތޯ ގެންނަވަނީ؟ ނޫނީ ތި ބޭފުޅުން އެބައޮތްތޯ އެއްވެސް ބޭރުގެ
އިންވެސްޓްމެންޓެއް މި ދެންނެވި ގެސްޓުހައުސް ވިޔަފާރީގައި އެއްވެސް ބޭރު މީހަކު ބައިވެރިގެން އެ މީހާއަށް
ދޭންޖެހޭ ފައިސާއެއް އެބައޮތްތޯ؟ އެއީ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑުގެ. ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަންއަށް. ތި
ބޭފުޅުން ހިންގަވާ ގެސްޓުހައުސްތައް، އެ ފައިސާ އަންނަނީ ރާއްޖޭގެ ބޭންކަށްތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން.
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅެއް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގެސްޓުހައުސްގެ ސިނާޢަތުގައި މިހާރު މިތިބީ ގާތްގަނޑަށް 636 ގެސްޓުހައުސް،
2300 ބެޑު އެވްރެޖުކޮށް ގާތްގަނޑަކަށް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގިނަ 70% އަކީ އޮންލައިން ބުކިންގސް ދޯ.
އޯ.ޓީ.އެސްތަކުން އަންނަ. އެހެންވީމާ، އޭތި ވަންނާނީ ހަމަ ސީދާ ޑައިރެކްޓުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންގެ އެކައުންޓުތަކަށް.
އެހެންވީމާ، ދެން ނެގޭ އެއްޗްިއސަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ސީދާ މި ކޮޅުން ކަލެކްޓުކުރާ މަނީ. އެހެންވީމާ،
އޯ.ޓީ.އެސްތަކުން އަންނަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓެކްސް ސިސްޓަމް ތެރެއިން ހުރިހާ އެއްޗެއް ފެންނާނެ. މީރާއަށް
ހުރިހާ އެއްޗެއް ޕޭކުރަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ މާބޮޑު ޕަސެންޓޭޖެއް ނޫޅޭ ޓްރެވެލް އޭޖެންސީއަކަށް. އެހެންވީމާ،
6

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ބޭރުގެ އެކައުންޓުތަކެއް ހުރެގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކަމެއް ކުރެވޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް މާބޮޑަކަށް ގަބޫލެއް
ނުކުރެވޭ އެސޯސިއޭޝަނަށް. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ދެން އެންމެ ބޮޑު ބިރަކީ އެހެން އިންޑަސްޓްރީއަށް
ބަލާއިރުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް މިކިޔާ ދިވެހި ގެސްޓުހައުސްތައް މިތިބީ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިން
އަޅައިގެން ވަރަށް ގިނަ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ވަރަށް ބޮޑު ބިރެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އޮތީ ގާތްގަނޑަކަށް
ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އެމައުންޓަކުން ބޭރުގެ މީހުންނަށް އިންވެސްޓުކުރެވޭ ގޮތަށް މިއޮތީ މި ސިނާޢަތަށް ވެސް. އެހެންވީމާ،
މިއީ އަނެއްކާ މަގެއް ހުޅުވެނީ ބޭރަށް. އެއީ މައިގަނޑު ޖަވާބަކީ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެން، ތިއްބެވި ބޭފުޅުން އެ ޓްރެވަލް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސް އެޖެންޓުންނާއި އަދި ޔޮޓް ޓުއަރސް
އެޖެންޓުން، ދެން ތި ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ ނަންގަވާނީ ކޮމިޝަނެއް. އެހެންވީމާ، އެއީ މާބޮޑު އަދަދަކަށް
ނުވާނެ. އެއީ ޔޮޓް އޮޕަރޭޓްސް ކުރައްވަނީއެއް ނޫން. ދެން، ޓުއަރ އޮޕަރޭޓްސްގެ ޓުއަރސްތައް ވިއްކަވަނީކީ ނޫން
ބޭރުގެ މިތަނަށް އަންނަ ފަތުރުވެރިންނަށް. ދެން، ތި ބޭފުޅުންގެ، އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަނީ ތި ބޭފުޅުން ތި ނަންގަވާ
އެޖެންސީ ކޮމިޝަން، ނޫނިއްޔާ މިސާލަކަށް ޓްރެވަލް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސް މިތަނުގެ ރިސޯޓުތަކާ އެގްރިމެންޓު
ހަދައިގެން، އެ ކޮންޓްރެކްޓެއް ހަދައިގެން އެ ބޭފުޅުންނަށް ތި ބޭފުޅުން ތްރޫކޮށް އަންނަ ގެސްޓު، އެ ފައިސާ
ޔަޤީނުން ވެސް އަންނަން ޖެހޭނީ މިތާނގެ ބޭންކެއް މެދުވެރިކޮށް. އެހެންވީމާ، އެއީތޯ އެ ކަން ތި ހިނގާ ގޮތަކީ އެ
ޔަޤީންކޮށްލަން ބޭނުން.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު މިއީ މަޓާޓޯގެ ފަރާތުން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ތިވިދާޅުވި އެއްޗެހިތައް ކުޑަކޮށް
ހައިލައިޓުކޮށްލާނަން ބައެއް ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑަށް ފުރަތަމަ ހައިލައިޓުކޮށްލަން ބޭނުމީ، ލޯކަލް ޓްރެވަލް
އޭޖެންސީތަކުން ރާއްޖޭގައި މި އަންނަ ފަތުރުވެރިންގެ ގާތްގަނޑަކަށް ބުނަންޏާ 35% ވަރު އެއީ ކޮންޓްރިބިއުޓު ކުރާ
ބައެއް އިނގޭތޯ. މުޅި ޓޯޓަލް އެރަވައިލްގެ 35% އަސްލު ކޮންޓްރިބިއުޓްކުރަނީ ރާއްޖެއަށް އެ ގެންނަ ޓޫރިސްޓުންގެ
ލޯކަލް ޑީ.އެން.ސީސް. މި ކަންތައްތައް ވަރަށް ރަނގަޅަށް މީރާގެ ތަފާސް ހިސާބުން ފެންނަން ހުންނާނެ އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، އޭތި އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ހައިލައިޓުކޮށްލަން. ދެން ، އަނެއް އެއްޗަކަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ
7

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ކަމަކީ، މިތާނގައި ބައެއް ބޭފުޅުން އެބަ ވާހަކަދެކެވިއްޖެ މި ރިސޯޓުތަކުން އާންމުކޮށް މި ގެންނަ ފައިސާތަކުގެ
ބޮޑުބައެއް ބޭރުގައި ޖަމާކުރާ ވާހަކަ. އަސްލު އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ ، އޭތި ރަނގަޅަށް ބައްލަވާލެއްވީމަ އެނގޭނެ.
އަސްލުގައި ގްރީން ޓެކްސްއިން އެނގިލައްވާނެ ވަރަށް ސާފުކޮށް ރާއްޖެއަށް އަންނަނީ ކިތައް ޓޫރިސްޓުންކަން.
ޖީ.އެސް.ޓީއިން އެނގޭނެ އަސްލުގައި ކިހާވަރެއްތޯ މި ރޭޓުތައް ވިއްކާފައި އެ ހުރީ. ބީ.ޕީ.ޓީއިން އެނގޭނެ އެ
ކުންފުންޏަކަށް ލިބޭ ފައިސާ. މިހާރު އަސްލުގައި ޙަޤީޤަތުގައި ބަލާއިރު ވަރަށް ރަނގަޅު ޓެކްސް ރެޖީމްއެއް މިތާ
އެސްޓަބްލިޝްކޮށްފައި އޮންނައިރުގައި އެގޮތަށް މީރާއިން އަސްލުގައި އޮޑިޓުކުރެއްވީމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ފެންނާނެ.
މި ދަންނަވަނީ ކޮންމެ ރިސޯޓެއްގައި ވެސް ހުންނާނެ އެވްރެޖް ރޭޓެއް، ވިއްކާ ރެޓެއް. އެޑްހޮކްކޮށް ނޫނީ ގޮއްސަ
އޮޑިޓެއް ކޮށްލައްވައިފިކަމުގައި ވަންޏާ ވަކި އޮޕަރޭޓަރެއް ވަކި މީހަކަށް މާ އަގުހެޔޮކޮށް ދޫކުރައްވާކަމުގައި ވަންޏާ
މީރާގެ އޮޑިޓުން ވަރަށް ރީއްޗަށް ފެނިގެންދާނެ އެ ކަންތައްތައް. އެހެންނޫނީ ޑުޕްލިކޭޓް ޑަބަލް އެންޓްރީ
އެކައުންޓްސްތަކެއް ގެންގުޅުއްވާ ކަމުގައިވިޔަސް އެ ކަންތައްތައް ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ފަހިވެގެންދާނެ.
އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކުރަންޏާ އެ ކަންތައްތައް ރަނގަޅަށް
ވެރިފައިކުރައްވަން މީރާ މެދުވެރިކޮށްގެން ނަމަވެސް އެ ކަންތައްތައް ކޮށްލައްވައިފިކަމުގައި ވަންޏާ އެ ޓޯޓަލް އިންކަމް
މިރާއްޖޭގެ އެކައުންޓުތަކަށް، ބޭންކުތަކަށް ވަދޭތޯ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އޭތިން ފާހަގަކުރެވޭނެ. ދެން އަނެއްކާ އަޅުގަނޑު
ހައިލައިޓްކޮށްލަން ބޭނުންވާ އެއްޗަކީ ރާއްޖޭގެ މި ދިޔަ ގާތްގަނޑަކަށް 10 ވަރަކަށް އަހަރު ދުވަސް ތެރޭގައި ކުރި
އިންވެސްޓްމަންޓުތަކަށް ބައްލަވާލައްވާއިރުގައި ގާތްގަނޑަކަށް ބުނަންޏާ 90% ގެ އިންވެސްޓްމަންޓްކޮށްފައި ހުންނާނީ
ބޭރުގެ ބޭންކުތަކުން ލޯނު ފައިސާ ނަގައިގެން. އޭގެ މާނަޔަކީ އެ ލޯނު ފައިސާ އެ ރިސޯޓެއް ނޫނީ އެ
އިންވެސްޓްމަންޓްމަންޓެއް ކުރާއިރުގައި އެ ލޯނު ޕީރިއަޑް ހަމަވަންދެން އެ މީހުން ޖެހޭނެ އެ ލޯނު އިންޓްރަސްޓާއި،
ރީޕޭމަންޓާ އެއްޗެހި ދައްކަން. އެހެންވީމާ، މިތާނގައި އަސްލުގައި ސަރކިއުލޭޓްވާ ލާރި މިތަނަށް
ގެނައިކަމުގައިވިޔަސް އޭތި ރީޕޭމަންޓުތައް ދައްކާ އެއްޗެހި ދާނީ ބޭރު ބޭންކުތަކަށް. މި ކަންތައްތަކަށް ޙައްލުކުރަން
ބޭނުންފުޅުވެއްޖެކަމުގައި ވަންޏާ އަސްލުގައި ހެދޭނެ ގޮތަކީ ރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކުގެ ކެޕޭސިޓީ ބިލްޑްކޮށްފައި ބޮޑެތި
އިންވެސްޓްމަންޓުތަކަށް މި ފައިސާ ދޫކުރެވިއްޖެކަމުގައި ވަންޏާ ރާއްޖޭގައި މި ޑޮލަރ އަސްލުގައި ރިޓެއިންކުރުމުގައި
ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް އަންނާނެ. ދެން އަނެއް އެއްޗަކީ، ރާއްޖޭގެ މި މަނިޓަރީ ގަވާއިދުގައި އޮންނަ ގޮތުން މިތާނގައި
ހުރީ ސިންގަލް ބޮރޯވަރ ލިމިޓް އާއްމުކޮށް މި އުޅެނީ ސިކްސް މިލިއަން ޑޮލަރސްގައި އެންމެ ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކަށް
ވެސް ލިބޭ. އެވެސް އަސްލު ވަރަށް ބޮޑު ޗެލެންޖަކަށްވަނީ ލޯކަލީ އެސްޓަބްލިޝްކޮށްފައި ހުރި ބޭންކުތަކުން ބޮޑެތި
އިންވެސްޓްމަންޓުތަކަށް ފައިސާ ދޫކުރުން. ބޮޑެތި އިންވެސްޓްމަންޓުތަކަށް ފައިސާ ދޫކޮށްގެން ނޫނީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް
8

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ މި ޑޮލަރ މިތާނގައި ރިޓެއިންކުރެވޭނެ ގޮތެއް އަންނާނެ ކަމަކަށް. ދެން އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ
ބައެއް ކަންތައްތައް ވެސް އަސްލުގައި ރަނގަޅަށް ވިސްނާލެއްވުން ބުއްދިވެރިހެން ހީވަނީ. އެހެންވީމާ، މި ޑޮލަރ
ރިޓެއިންކުރާ ކަމުގައި ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޯކަލް އިކޮނޮމީގެ ކެޕޭސިޓީ ބޭންކިންގތަކުގެ ކެޕޭސިޓީ ބޮޑުކޮށްފައި،
އިންވެސްޓު ކުރެވިގެން ނޫނިއްޔާ މި ކަންތަކަކަށް އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ ޙައްލެއް އަންނާނެހެނެއް އިނގޭތޯ. އާދެ!
ޝުކުރިއްޔާ.
ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޢަފީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އިނގޭތޯ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި އުޅެނީ މި ޑޮލަރު މި ތާނގައި ރިޓެއިން ނުކުރެވެނީ
ކިހިނެއްވެގެންތޯ ބަލަން. ދެން މިކޮޅަށް ތި ބޭފުޅުން މެދުވެރިކޮށް އަންނަނީ. ޑޮލަރު މިކޮޅަށް އާދޭ. ތި ބޭފުޅުން، އެއީ
އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑަށް ވެސް އިނގޭ ތި ބޭފުޅުން ތި ކުރައްވާ، ތި ދައްކަވާ ވާހަކަ. ބޭރުގެ
އިންވެސްޓްމަންޓެއް ބޭރުގެ ބޭންކަކުން ލޯނު ނަގައިފިއްޔާ ދާނެ. އެކަމަކު، ތި ބޭފުޅުން ތި ކުރައްވާ ވިޔަފާރީގެ އެ
ފައިސާ އަންނަނީ މިކޮޅަށްތޯ ރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކަށް؟
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އޮޕަރޭޓަރުން މި އަންނަ ހުރިހާ ފައިސާއެއް އަންނާނީ ހަމަ ރާއްޖެއަށް. އެ ވާހަކަ މި
ދެންނެވީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައީސް ސުޢޫދު ވެސް އެ ފާހަގަކުރެއްވީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަންނަ ހުރިހާ
އިންވޮއިސްތަކެއްގައި ހުންނަނީ ލޯކަލް ބޭންކަކަށް ހަމަ ފައިސާ ޖަމާކުރަންށޭ. އެހެންވެގެން އެ ފައިސާ އައިއްސަ އެ
ފައިސާ ރިސޯޓަށް ދައްކާފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޝަން އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި ރިޓެއިންކުރަން އަނެއްބައި ދާނީ
ހަމަ ލޯކަލް ބޭންކެއް އެ ރިސޯ ޓެއްގެ އެ އޮޕަރޭޓު ކުރާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކޮންމެވެސްވަރެއްގެ ދިރާސާތަކެއް ކުރިން. އަދި މީރާގެ މަޢުލޫމާތުތަކެއް
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ރިސަރޗުކޮށް ހެދިން އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަޅުގަނޑު
ނުދަންނަވާނަން ވަކި ފަރާތަކުން ވަކި ގޮތަކަށް ކަން ކުރައްވަނީއެކޭ. އެކަމަކު، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން ހުރި
9

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ބައެއް ފެކްޓްސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނަން. ބައެއް ، މިހާރު ރާއްޖޭގައި ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއަކީ ވަރަށް ލުކްރެޓިވް
އިންޑަސްޓްރީއެއް. މާނަޔަކީ ދުނިޔޭގައި އެހެން ޤައުމުތަކުން ވެސް ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ
އެޓްރެކްޓިވްކަމުން އިންވެސްޓްމަންޓްސް ހިފައިގެން އައިސް ، ރާއްޖޭގައި އިންވެސްޓްކޮށް އެއިން ފައިދާއެއް ހޯދައި،
ރިކަވަރކޮށްކޮށްގެން އެކަން ކުރަން ލުކްރެޓިވް ގޮތަކަށް އަސްލު ރާއްޖޭގައި، ދުނިޔޭގައި މާކެޓުކުރެވޭ އަދި
ރެޕިއުޓޭޝަން ވެސް އޮތް އިންޑަސްޓްރީއެއް މިއީ. އެހެންނަމަވެސް، މިތާނގައި ބައެއް ރިސޯޓު އިނގޭތޯ، އަޅުގަނޑު
ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއްގެ ވާހަކައެއް ނޫން. އެކަމަކު، ބައެއް ރިސޯޓުތައް އޮޕަރޭޓު ކޮށްގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބީ.ޕީ.ޓީއަށް
ހުށަހަޅާފައި މި ހުންނަ ސްޓޭޓްމަންޓާ އެއްޗެހި އަޅުގަނޑުމެން އެނަލައިސްކޮށްލާއިރު ، 1% ޕްރޮފިޓް މާކްއަޕް
ނީނދޭ 1% އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެވެސް ހިސާބެއްގައި ކޮންމެވެސް ގޯހެއް އެބަ ހިނގާތާ. މިއީ މި ދެންނެވީ
ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއްގެ ވާހަކައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، % 1 ނުހުރޭ ޕްރޮފިޓު މަރޖިންގައި. މިއީކީއެއް ގައިމު ވެސް
އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އެއްވެސް ބޭފުޅަކު މި ރަނގަޅު އެނަލިސިސްއެއް ހަދައިފި ކަމަށް ވަންޏާ ގަބޫލުކުރައްވާނެ
ވާހަކައެއްހެނެއް. އެހެންވީމާ، އެހިސާބަށް އެބަހުރި. އޭގެ މާނަޔަކީ ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ޓެމްޕަރިންގއެއް ނޫނީ
ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް ހިނގާފައި އެބަހުރެއޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންސަރންއަކީ. އެހެންވީމާ، އޭގެ އެ
ފުރުޞަތު ނޫނީ އެކަން ނުހިނގައެކޭ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ދެންނެވޭކަށް ނެތް. އެކަން އެބަހުރި ހިނގާފައި އިނގޭތޯ.
އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފްއަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އެބައޮތް 4 ސުވާލެއް. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ މައްސަލައެއް. ތިޔަ ބޭފުޅުން ދެއްކެވި
ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު ކަނުލާ އަޑުއަހައި ނޯޓުކޮށްފިން. އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ، 3 އެސޯސިއޭޝަން ދެއްތޯ
މިތާ މި އޮތީ ބައިވެރިވެފަ. އެ 3 ފަރާތަށް ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލު. މިހާރު ބައެއް ބޭފުޅުން ޕްރޮޕޯސް އެބަ
ކުރައްވާ ކެޕިޓަލް އައުޓްފްލޯރ ރެސްޓްރިކްޓްކުރައްވަން. ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަފުޅުން އަޅުގަނޑަށް މި ދޭހަވީ
އެއްޗަކީ، ރާއްޖޭގައި އިންވެސްޓްކޮށްފައި ހުރި ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކަކީ ބޭރުން ފައިނޭންސް ހޯދައިގެން
އިންވެސްޓު ކޮށްފައި ހުރި ފަރާތްތަކޭ. އެހެންވީމާ، ކެޕިޓަލް ފްލޯރ ރެސްޓްރިކްޓްކުރައްވައިފިއްޔާ އެ ބޭފުޅުންނަށް
ޕޭކުރުމުގައި ދަތިތަކެއް ދިމާވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުގެ ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ، ކެޕިޓަލް އައުޓްފްލޯރ
ރެސްޓްރިކްޓްކުރުމުގައި ތި ބޭފުޅުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކީ ކޮބައިތޯ؟ އަދި އެހެން އެކަން ކޮށްފިއްޔާ ރާއްޖޭގެ
ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ އެކްސްޕޭންޑްކޮށް، ފުޅާކޮށް އެކަން ކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ބޭރުން ހޯދުމުގައި ކިހާވަރެއްގެ
10

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ގޮންޖެހުމަކާ ކުރިމަތިވާނެތޯ؟ އެއީ ފުރަތަމަ ސުވާލު. ފަހަރަކު ސުވާލަކަށް ޖަވާބު ލިބުނީމަ ކުރިއަށް ގެންދާނަން.
އެހެންވީމާ، މި ސުވާލުގެ ޖަވާބު 3 ފަރާތުން ވެސް ދެއްވުން އެދެން. ދެން އޭގެފަހުން އަޅުގަނޑު ދެވަނަ
ސުވާލައިގެން ދާނަން.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އޭޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސް ގެ ނައިބު ރައީސް ޢަބްދުاله
ޣިޔާޘް ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު މިއީ ޢަބްދުاله ޤިޔާސް، މަޓާޓޯގެ ނައިބު ރައީސް. ތި ކެޕިޓަލް ފްލޯރ ރެސްޓްރިކްޓު ކުރުމުގައި ،
ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް އޮބްވިއަސް އާންސަރއެއްހެން އޮތީ. އޭތީގައި ގައިމު ވެސް ބޭރުންނެއް ލޯނެއް
ނުލިބޭނެ ދެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ މީހުންނަށް އެ ލާރި ނުދައްކަންޏަކާއެއް. އެހެންވިއްޔާމު ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި
ހުންނަނީ ވަކިވަރަކަށް ކެޕްކޮށްފައި ސިންގަލް ބޮރޯވަރ ލިމިޓުތަކެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކުގައި ނެތް އެ
ކެޕޭސިޓީއެއް. އެހެންވީމާ، ތިކަހަލަ ރެސްޓްރިކްޝަންތަކެއް އައިއްސިއްޔާމު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އައު
އިސްވެސްޓްމަންޓުތައް އަންނަ ން ވަރަށް ބޮޑު ޗެލަންޖަކަށް ވާނެހެން. އެންމެ ބޮޑު ޗެލެންޖަކަށްވާނީ ލޯކަލް
މީހުންނަށްހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެއީ ބޭރު މީހާ، ބޭރު ކުންފުނިން މިހާރު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރިސޯޓް
އިންޑަސްޓްރީއަށް ބަލާއިރު ލޯކަލް ހޮޓަލިއަރސްއަކީ މިއަދު މައިނޯރިޓީ. މަޓީއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މައިނޯރިޓީ ބައެއް.
އެހެންވީމާ، އަނެއްކާ ވެސް ތިކަހަލަ ރެސްޓްރިކްޝަންއެއް ހެދީމަ ދިވެހި މީހާ ގޮއްސަ ބޭރުން ލޯނެއް ނެގުމުގެ
ބަދަލުގައި އެހެން ކުންފުންޏެއް ނުވަތަ ގިނައިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް މި އަންނަނީ މިހާރު ބޮޑެތި މަލްޓި ނެޝަނަލް
އިންވެސްޓްމަންޓުތަ އް. އެ މީހުން އެ ގެންނަނީ ބޮޑަށް ފައިވް ޔިއަރސް، ޓެން ޔިއަރސް ނުވަތަ ޓުވެންޓީ
ޔިއަރސްގެ ރީއިންވެސްޓްމަންޓަކަށް ބަލާފައެއް ވެސް ނޫން. އެ މީހުންގެ ޕޯޓްފޯލިއޯގައި، އެ މީހުންގެ ސްޓޮކް
މާކެޓުގެ ލިސްޓުކޮށްފައި އިންނަ ކުންފުނީގެ ޕޯޓްފޯލިއޯ ތެރެއަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިންވެސްޓްމަންޓެއް އެބައިނޭ ބުނަން
ބައެއް މީހުން އެބަ ކަންތައްތައް ކުރޭ. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ އިންވެސްޓްމަންޓްސްހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބޮޑަށް
އެޓްރެކްޓު ކުރާނީ. އެއީ ކޮމްޕެޓިޝަން ލިޓުވަނީހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެހެންވީމާ، ތިކަހަލަ ރެސްޓްރިކްޝަންއެއް
އައިއްސިއްޔާމު އެންމެ ބޮޑަށް ގެއްލުންވާނީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދިވެހި ރިސޯޓު އޯނަރސްއަށް ނުވަތަ ދިވެހި އަލަށް
އެކަން ކުރަން އުޅޭ މީހާއަށްހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޔޮޓް އެޖެންޓްސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
11

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ނަޝީދު އިނގޭތޯ. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ރެސްޓްރިކްޓްކުރަންޏާމު ރީޒަނަބަލްވަރެއް
ކުރުން. އެއީ ހުރިހާ އެންމެން މިތަނަށް ނޯއޭ ބުނާ ކަހަލަ އަދަދެއް ނޫން ކަންނޭނގެ އޭގައި އެންމެ ބުއްދިވެރިވާނީ.
އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަގޮތަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ޢަބްދުاله އެއްޗެއް ވިދާޅުވަންތޯ، ގެސްޓު ހައުސް އެސޯސިއޭޝަންގެ ފަރާތުން؟ މައިކު، މައިކު.
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސް ގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރެސްޓްރިކްޓުކުރުމަކީ މާ ބުއްދިވެރި ކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ނުދެކެން. އެއީ ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމަކަށްވެފައި
މި އޮންނަނީ ލާރި ހޯދަން ހޮޓަލެއް އަޅަން ވެސް. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ވެސް އިންވެސްޓްކޮށްފައި މިހިރީ ހަމަ ބޭންކު
ލޯނު ނަގައިގެން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކާނި ހޮޓެލްއަކީ ހަންޑްރެޑް ޕަރސެންޓު ދިވެހި އޯން ކުންފުންޏެއް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލޯނު ދޭ ހަމަ. ދީގެން އެޅިފައި މިހިރީ. އެހެންވީމާ، އެހެން ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ލިބޭނެހެން ހީވަނީ
ރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކުން ވެސް އެ ދާންވާ މަގުން ދެވުނީމަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ދެން މީގައި އެއްވެސް އަނެއްހެން ރެސްޓްރިކްޝަންއެއް އަދި އޮތް ކަމެއް ނޫން. އަދި އެގޮތަކަށް
ވެސް ނޫން ވާހަކަދެކެވިފައި ވެސް ހުރީކީ. އަޅުގަނޑުމެން މިތާ އޮތޯރިޓީތައް ބައްދަލުކުރި ދުވަހު ވެސް އެ
ރެސްޓްރިކްޝަންއެއް އޮތް ކަމަކަށް ވިދާޅެއްނުވޭ. ހަމަ އޯނަރސްއަށް ބޭނުންގޮތަކަށް އެ ބޭފުޅެއްގެ ލާރި ހަމަ
ގެންގުޅެވޭނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މި އުޅެނީ އެކައުންޓެބިލިޓީގެ މައްސަލައެއް ކަމަށް ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި ވާހަކަދެކެވިފައި އޮތީ. ޝަރީފް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ ދެވަނަ ސުވާލަކީ، ބޭރު މީހުންނަށް މި ގެސްޓުހައުސްތަކުން % 49 އިންވެސްޓްކުރެވޭ ގޮތަށް ހުޅުވާލާމީ
ގެސްޓުހައުސް ވިޔަފާރިއަށް ދިވެހިންނަށް ކިހާވަރެއްގެ ފުރުޞަތެއް ގެއްލިގެން ހިނގައިދާނެތޯ؟ އަދި މިގޮތަށް
ހުޅުވާލުމުން ކިހާވަރަކަށް ބޭރު މީހުން އިންވެސްޓްކޮށްގެން ގެސްޓުހައުސް ވިޔަފާރި ފުޅާވެ، ރާއްޖެއަށް ބޭރު ފައިސާ
12

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އައުމުގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްވާނެތޯ؟ އަދި މިގޮތަށް ހުޅުވާނުލައިފިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެބަހުރިތޯ މި ގެސްޓުހައުސް
އަޅަން ބޭނުންވާ މީހުންނަށް އެ ކެޕިޓަލް ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު؟ އާދެ! މި ސުވާލު ދެން 2 ވަނަ ސުވާލަކީ. 4 ސުވާލު
އަޅުގަނޑުގެ އޮތީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
اله.
ޢަބްދު
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސް ގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ގެސްޓުހައުސް ހުޅުވަން ބޭރަށް ހުޅުވާލީމަ ތި ބޭފުޅުން ފައިނޭންޝަލް ސިސްޓަމަށް މިހާރު ވެސް ޑޮލަރަށް އެ
ތަނެއް އޮޕަރޭޓްކުރާ ލާރި ނުވަންނާތީ އެކަމާ ކަންބޮޑުވެގެން މި ޖަލްސާ މި ބާއްވަންޖެހުނީ ވެސް މި ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުން. މި ވަގުތު ހަންޑްރެސް ޕަރސެންޓު ގެސްޓުހައުސް އޮޕަރޭޓްކުރާ މީހުންގެ ފައިސާ މި ދަނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގ ސިސްޓަމަށް ވަންނަމުން. ދެން އެކަމަކު، % 49 އޯންކުރާ ދުވަހަކު މިސާލަކަށް،
އިންޑިއާގައި ހުންނަ ޗެއިންތައް، އިންޑިއާގައި ހުންނާނެ ވަރަށް ގިނަ ހޮޓެލް ޗެއިންތައް. އެ މީހުން ގެސްޓުންތައް
ފޮނުވާފައި އެ ލާރިއެއް ދިވެހިރާއްޖެއަކަށް ޖަމައެއް ނު ކުރާނެ. ދެން އަނެއް ބިރުވެރިކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން މިހާ ބޮޑެތި
އިންވެސްޓްކޮށްފައި ތިއްބާ އިންޑިއާގެ ބޮޑު ހޮޓެލް ޗެއިންއަކުން ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި އައިސް 50 ރޫމްގެ
ބޮޑެތި ޗެއިންތައް އަޅާލާފައި އެ މީހުން އަޅުގަނޑުމެން 150 އަށް 130 ވިއްކަމުން ދަނިކޮށް 60 ޑޮލަރަށް ވިއްކަން
ފަށައިފިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބިޒްނަސް ހަލާކުވެގެންދިޔައީ. މިކަހަލަ ބިރުވެރިކަމެއް ވެސް އެބައިން. ހަމަ ބޮޑެތި
ޗެއިންތައް ހުންނާނެ ކުދި ހޮޓާ ހިންގާ ޗެއިންތައް ބުޓިކް ހޮޓެލްސް. އެކަހަލަ މީހުން އައިސް ހަމަ ރާއްޖޭގެ 200
ރަށުގައި 200 ހޮޓާ އަޅާލާފައި 60 ޑޮލަރަށް ވިއްކަން ފަށައިފިއްޔާ ދިވެހިންގެ ހުރިހާ ވިޔަފާރިއެއް ދިޔައީ
އެހިސާބުން.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު މިއަށް ވެސް ކުޑަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަސްލު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޙަޤީޤަތުގައި މި ކުދި
ވިޔަފާރިތަކަށް އަސްލުގައި ބޭރުގެ ފޮރިންގ އިންވެސްޓަރުން އިންވެސްޓްކުރުމުގެ އޮޕްޝަން ދޭކަށް އަޅުގަނޑަކަށް
13

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ނުފެނޭ ޙަޤީޤަތުގައި. ސަބަބަކަށްވާ ކަމަކީ، އަޅުގަނޑު ކުރީގައި ވެސް ދެންނެވި ގޮތަށް ރާއްޖޭގައި މި އޮތް
ބޭންކުތަކުގައި ވެސް އެބަހުރި ކްރެޑިޓް ސީލިންގއެއް ލާފައި ސިކްސް މިލިއަން ޑޮލަރސް ސިންގަލް ބޮރޯވަރ ލިމިޓް
ލާފަ. އެހެންވެއްޖެކަމުގައި ވަންޏާ މިތާނގައި މި ހުރި ބޭންކުތަކުން ވެސް މި ކުދިކުދި ވިޔަފާރިތަކަށް އެ
ޑިސްޓްރިބިއުޓް ކުރަން މާ ފަސޭހަވާނެ. އަނެއްކާ އޭރުން ނުދާނެ ސިންގަލް ބޮރޯވަރ ލިމިޓަކަށް ގެސްޓުހައުސްތައް
އަންނައިރުގައި. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެންކަރޭޖްކުރަންވީ މި ލޯކަލް ބޭންކުތަކުން ވެސް މި
ލޯކަލް މީހުން ތްރޫ، ގެސްޓުހައުސް މި ޓޫރިޒަމް ދާއިރާއިން އިންވެސްޓްކުރަން ކުދި އެސްޓަބްލިޝްމަންޓުތައް
ގެންނަން. އޭރުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ޑޮލަރ ސަރކިއުލޭޝަން އަސްލު އިކޮނޮމީގައި ވަރަށް ބޮޑުތަން
އިމްޕްރޫވް ވެގެންދާނެ. އަނެއްކާ ބޭރުވާ އެއްޗެއް ވެސް އޭރުން ތަންކޮޅެއް ކުޑަވާނެ. އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ބޭރު
ބޭންކުތަކުން ބޮރޯކުރީމަ އަޅުގަނޑުމެން އަތުން އައުޓްފްލޯރ ވެސް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑުތަން ބޮޑުވެގެން އެބަދޭ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭ މި ފޮރިނަރސްއަށް ލޯކަލް ގެސްޓުހައުސް
އިންޑަސްޓްރީގެ ޕާޓިސިޕޭޝަން ބާއްވާކަށް. އޭތި ނުބޭއްވުން އަސްލުގަ އި އެންމެ ރަނގަޅުގޮތަކަށް އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަނީ.
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅެއް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެފް.ޓީ.އައި އެއްކޮށް އުވާލަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނޭ އިނގޭތޯ، މި ލޯކަލް ޓޫރިޒަމަށް އިންވެސްޓުކުރުން
އެފް.ޓީ.އައި ބައި. ދެން އިންޓަރގްރޭޓު ޓޫރިޒަމް ވެސް އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ އެ ބައި އުވާލައި ދިވެހިންނަށް ފުރުޞަތު
ދޭން. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ވިސްނުމަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުގެ 3 ވަނަ ސުވާލަކީ، ތި ބޭފުޅުން ވިދާޅުވެއްޖެ ރާއްޖެއިން މި ރެއިސްކުރެވޭ ޓެކްސް އިންވޮއިސް
ބެލެހެއްޓޭނެ ކަމަށް ބަރާބަރަށް މީރާއިން. މީރާއިން ވެސް އަދި އެމް.އެމް.އޭއިން ވެސް އެ ސިސްޓަމް ހަރުދަނާކޮށް
ބެލެހެއްޓޭނެ ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރައްވަން މަސައްކަތްކުރައްވަމުން ގެންދަވާ ކަމަށް މި ކޮމިޓީއަށް މަޢުލޫމާތު ދެއްވަމުން
ހިއްސާކުރެއްވީ. އަދި މިހާރު ބްލެކް މާކެޓުގައި މި ދައުރުވާ ފައިސާތައް ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި އަޅަންޖެހޭ
ފިޔަވަޅުތަކާއި، ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް މަޑުމަޑުން ހައްދަވަމުން އެއްފަހަރާ އެކަން އިންޓްރޮޑިއުސް ނުކޮށް
އިންޑަސްޓްރީއަށް ކުޅަދާނަވާ މިންވަރެއްގެ ތެރެއިން ގެންދަވާނެ ކަމަށް މި ކޮމިޓީގައި ވިދާޅުވެފައި އޮތީ. އަޅުގަނޑުގެ،
14

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
މިކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، ތިޔަ ބޭފުޅުންގެ އަތްޕުޅަށް އަރާ ފައިސާ ތެރެއިން ސަރުކާރަށް ދޭ ޑޮލަރުން
ދައްކާ ކުއްޔާއި އަދި ޓެކްސް ފައިސާއާ މި އެއްޗެހި ފިޔަވައި ދެން ރިސޯޓުގެ އާއްމު އޮޕަރޭޝަނަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ
ބޭންކިންގ ނިޒާމު ތެރެއިން ނަންގަވައި ބްލެކް މާކެޓުގައި ވިއްކަވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިތޯ ތި އެސޯސިއޭޝަންތަކުގެ
އެއްވެސް ފަރާތަކުން؟
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ސުޢޫދު
ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެން އެ ގޮތަކަށް ފާހަގަކުރެވިފައެއް ނެތް. ދެން، އަޅުގަނޑު ކުރީގައި ވެސް އޮންނާނެ މި
ތަނަށް ސިޓީއެއް ފޮނުވާފަ. މިހާރު އިޞްލާޙީ ކަމެއްގެ ގޮތުން މިހާރު ވެސް ކަމެއް ކުރެވިދާނެ މިވަގުތަށް. އެއީ
ޓެކްސް އިންވޮއިސްގެ، ވާހަކައަކީ ފައިސާ ރެސްޓްރިކްޓު ކުރުމުގެ ބަދަލު، ޓެކްސްއަށް، އިންވޮއިސްއަށް
ރެއިސްކޮށްފައި، ޓެކްސް އިންވޮއިސްގެ ފައިސާ ރާއްޖޭގައި އޮޕަރޭޓު ކުރާ ބޭންކަށް ވަންނަ ގޮތަށް ހެދިދާނެ. ދުނިޔޭގެ
ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި އެ ޕޮލިސީ ގެންގުޅޭ އަޅުގަނޑުމެން ބެލިބެލުމުގައި. ދެން، ދެވަނަކަމަކީ ކުރީގައި
ގެސްޓުހައުސްގެ ވާހަކަދެއްކީމަ، މިހާރު ސަރުކާރުން އޭރުގައި، އަޅުގަނޑު އިކޮނޮމިކް މިނިސްޓްރީގެ ބިޒިނަސް
ކައުންސިލްގެ ވެސް މަސައްކަތް ކުރައްވާތީ މިހާރު ކުރީގައި ހުށަހެޅި ރާއްޖެއަށް ތިމަންނަމެންނަކަށް، ސަރުކާރުން
އޭރުގައި ހުށަހެޅީ ގެސްޓުހައުސްތަކަށް ބޭނުންވާ އިކުއިޓީ ލައިގެން ލޯނު ދިނުމުގެ ދަތިތަކެއް ސަރުކާރަށް އެބަހުއްޓޭ.
އެހެންވީމާ، ބޭރު މީހުންނަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ފުރުޞަތެއް ދީފިއްޔާ އެ މައްސަލަ ހައްލުވެދާނެއޭ. އެހެންވެގެން
އެގޮތަށް ބަލާފައި އެ ފުރުޞަތު ދިނީ. އެކަމަކު އެ ފުރުޞަތުގެ ތެރެއިން މިހާރު އެހެން ކަމެއް އެބައުޅޭ މައްސަލަ
ޖެހިގެން. މިހާރު ރަށްރަށުގައި ސިޓީ ހޮޓާ 100% ބޭރު މީހުންނަށް އެޅޭގޮތަށް ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީން، އެއީ
އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. ސިޓީ ހޮޓަލެއް އަޅަންވާނީ ސިޓީ އެއްގައި އިނގޭތޯ. ބޭރު މީހުންނަށް އެ
ފުރުޞަތު ދީގެން ނުވާނެ ރަށްރަށުގައި ސިޓީ ހޮޓާ އަޅަން. އެއީ ކުރީގެ ވެސް ގަވާއިދުތަކެއް އެބަހުރި ސިޓީ ހޮޓަލެއް
އަޅަންޏާ ރަށްރަށެއްގައި ހުންނަންޖެހޭނެ ގަވާއިދު. މިހާރު އެ އެއްޗެހި ބައިޕާސްކޮށްފައި، މިހާރު ޓޫރިޒަމް
މިނިސްޓްރީން މި ހެދި ގޮތަކީ ވަކި ވަރެއްގެ ރޫމެއް ވެއްޖިއްޔާ ބޭރު މީހުންނަށް 100% އިންވެސްޓު ކުރެވޭނެއޭ
ކިޔާފައި ރަށްރަށުގައި، ކުދި ރަށްރަށުގައި ވެސް ހަމަ ބިންތައް ނަގައިގެން ބިޑުކޮށްގެން މިހާރު ސިޓީ ހޮޓާ ގޮތުގައި
އަޅަން. އެކަމަކު އެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ދޭކަށް މަޖިލީހުން މިހާރު. އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރަންވާނީ
ވަރަށްބޮޑަށް ދިރާސާއެއް ކޮށްފަ. ހަމަ ޓަސްލާފައި އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރީމަ ދިގު މުއްދަތެއްގައި ގެއްލުންވާނެ
15

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އިކޮނޮމީ ތެރޭގައި ވެސް. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާ ވެސް އައުޓު އޮފް ފްލޯރގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި، ހަމަ އެގޮތަށް
ހެދީމަ ހަމަ ރަށްރަށަށް ވެސް ލިބޭ ހަމަ ފައިސާ ހަމަ ބޭރުވެގެންދަނީ. ދެން، މިހާރު ދިވެހިންނަށް ވެސް އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ އެ ބޭންކުތަކުން، ރާއްޖެ ބޭންކުތަކުން ފުރުޞަތު ދީފިއްޔާ 50 ކޮޓަރި، 60 ކޮޓަރީގެ ރޫމް އެޅޭނެހެން
ރަށްރަށުގެ ބިންތަކުގައި. ހަމަ އެކަން ކުރެވޭނެ. އެ ފުރުޞަތުތައް ފަހިކޮށްދޭންޖެހޭނީ. ކޮށްދިނީމަ ދިވެހިންނަށްވާނެ.
އެކަމަކު، މިހާރު ފުރުޞަތުތައް ފަހިވުމުގެ ދަތިތަކެއް އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، އެ ދަތިތައް ފިލުވާލާ ފުރުޞަތުތައް
ހޯދައިދޭންޖެހޭނީ. އޭރުން ހަމަ ދިވެހިންނަށް ވެސް އެކަން ކުރެވޭނެ އިނގޭތޯ. އިންޑަސްޓްރީގެ ހަމަ ވަރަށްގިނަ ދުވަހު
މަސައްކަތް ކުރައްވާފައި ތިބޭ ބޭފުޅުން، އެ މީހުންނަށް އައިޑިއާސްތަކާއި ހުރިހާ ކަމެއް ހުރޭ. ފައިސާ ލިބުމުގައި މި
ހުންނަނީ ދަތިތަކެއް. އެހެންވީމާ، އެ ދަތިތައް ފިލުވާލާ އެ ކަންތައް ކުރެވޭ ގޮތް ހަމަޖެހިއްޖިއްޔާ ވާނެ. ދެން،
އަޅުގަނޑު ކުރީގައި މި ބުނީ ފައިސާ ރެސްޓްރިކްޓު ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ޓެކްސް އިންވޮއިސްގެ ފައިސާ ރާއްޖެ
ބޭންކެއްގައި، އެ އޮޕަރޭޓުކުރާ ބޭންކުގެ އެކައުންޓަށް ވަންނަ ގޮތަށް ހެދިދާނެ. އެ ވެސް މިވަގުތަށް ޙައްލެއްގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެހެން ބޭފުޅަކު އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން ނެތިއްޔާ އަޅުގަނޑުގެ 4 ވަނަ ސުވާލު އަދި އެންމެ ފަހުގެ ސުވާލު.
މިހާރު ވަރަށް ގިނަ ބޭފުޅުން ވަކާލާތު މި ކުރައްވަނީ ރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގ ނިޒާމު ތެރެއަށް ފައިސާއެއް ނުވަދެއޭ. ތިޔަ
ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަފުޅުން އަޅުގަނޑަށް މި އެނގުނީ ނޫނެނޭ، އެ ފައިސާ އެންމެ ފަސްޓު އިންސްޓެންޓުގައި ވަންނަނީ
ރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކަށޭ އޭގެ ބޮޑު ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެ ތެރެއިން ބައެއް ފައިސާ ބޭންކުން ނަގައި އެހެން
ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކަށް ވިއްކުމުގެ ސަބަބުންނޭ އެ އަގުބޮޑުކޮށް މި ބްލެކް މާކެޓު އުފެދުމަށް މިދިމާވާ އަސްލު
ސަބަބަކީ. އެހެންވީމާ، އެކަން ހުއްޓުވުމުގެ ވާހަކަ މިތާނގައި އަސްލު މި ދެކެވެނީ އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި.
އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވާ ގޮތުގައި ރާއްޖެއަށް ވަންނަ ފައިސާގެ، ވަންނަންޖެހޭ ފައިސާގެ
އެއްޗެއް، 90% ބޭންކު ނިޒާމަށް ނުވަދޭ. އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ވާހަކައެއް ނޫން ޙަޤީޤަތުގައި. އެހެންވީމާ، ތި
ބޭފުޅުން ތި ވިދާޅުވާ ގޮތަށް އެއްވެސް ރިސޯޓެއް ނުހިނގާނެ އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ފައިސާއިން ބޭނުންކޮށްފައި،
ރާއްޖޭގައި އޮޕަރޭޓުކުރާ ފައިސާ ރާއްޖެ ނުގެނެހެއް. ރިސޯޓު އޮޕަރޭޝަނަށް ބޭނުންވާ ފައިސާއާއި އަދި ބޭރުން
އެއްޗެހި ގެންނަން ވެއްޖިއްޔާ އެ ވެސް ބޭރު ފައިސާއިން ގެނެވޭނީ. ބޭރު ފައިސާ ނޫން ގޮތަކަށެއް ނުގެނެވޭނެ. އެއީ
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ޙަޤީޤަތަކީ ތި ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރެއްވި. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ބައެއް ބޭފުޅުން ޚިޔާލު މިއާ
16

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ކުޑަކޮށް ތަފާތުވޭ. ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް ސީދާ އެހެން ވިދާޅު ނުވެވުނު ނަމަވެސް، މިދެކެވޭ ވާހަކައަކީ ކެޕިޓަލް އައުޓު
ފްލޯރ ރެސްޓްރިކްޓު ކުރުން ނުވަތަ ކޮންޓްރޯލް ކުރުމާއި، މިހާރު މިއޮތް އޯޕަން މާކެޓު، އަންރެސްޓްރިކްޓެޑު އޯޕަން
މާކެޓު ޕޮލިސީއަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ބަދަލެއް ގެނައުމުގެ ވާހަކަ، ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައި ނުގެން
ނަމަވެސް މި ދެކެވޭ ވާހަކަ ތެރޭގައި ހަމަ އެބަ ދެކެވޭ. މި ޙަޤީޤަތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ. އަދި މަޖިލީހުގެ
ފްލޯރގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ވަކާލާތުކުރާ، ޕެޝަންއާ އެއްކޮށް، ވަރަށް ޖަޒުބާތުގައި ވާހަކަ ދައްކާއިރު ވެސް އެބަ
ދެކެވޭތަން އާދޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަކީ މި ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދާ ވަރަށްބޮޑަށް ގުޅި، ޤައުމުގެ މުސްތަޤުބަލު އޭގެ
މައްޗަށް ބަރޯސާވާނެ ކަންތައްތައް ކަމަށް ވާތީ، ވަރަށް ދިރާސާކޮށް ވަރަށް ވިސްނައިގެން ނޫނިއްޔާ މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީ ގޮއްސަ އޮތް ހިސާބުން މި އޯޕަން މާކެޓު ޕޮލިސީ އާއި ކެޕިޓަލް
އައުޓު ފްލޯރގެ ރެސްޓްރިކްޝަން ނެތްގޮތަށް މިއޮތް އޮތުމަށް ބަދަލު ގެނައުމަކީ ވަރަށް ވިސްނާފައި ކުރަންޖެހޭ
ކަމެއް. އެހެންވީމާ، މި ކެޕިޓަލް އޯޕަން މާކެޓު އަދި އަންރެސްޓްރިކްޓެޑު އައުޓު ފްލޯރ މިގޮތަށް ބޭއްވުމާ ދޭތެރޭގައި
ތިޔަ ބޭފުޅުން ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއް، އެގޮތަށް ކޮންޓްރޯލް ކޮށްފިއްޔާ ދެން ވާނެ ގޮތެއް އަޅުގަނޑު ތިބޭފުޅުންގެ
ޚިޔާލު އެބަ ބޭނުން.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޔޮޓް އެޖެންޓްސްގެ ފައުންޑަރ އެންޑް އެކްސްކޯ ކޮމިޓީ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖަލީލް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު މިއީ ޢަބްދުاله ޖަލީލް، މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޔޮޓް އެޖެންޓްސްގެ އެކްސްކޯ
މެންބަރއެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނީ، މި ކޮމިޓީ ބޭއްވުމުގެ ޙަޤީޤީ މަޤްޞަދަކީ ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ފައިސާ
ލިބުން ދަތިވެގެން، ކޮންމެވެސް މެންބަރަކު ހުށަހަޅައިގެން އުޅޭ މައްސަލައެކޭ މިއީ. ދެން، މި މައްސަލަ ޙައްލު
ކުރަންޏާ ތި ބޭފުޅުންނަށް ހަމަ އޯވަރނައިޓަކުން ވެސް ޙައްލު ކޮށްލެވިދާނެ. ސަބަބަކީ، ރާއްޖޭގެ 150 އާއި 200 އާ
ދޭތެރޭ އަދަދަކަށް ރިސޯޓު އެބައުޅޭ. އުޅޭއިރު އެ ހުރިހާ ރިސޯޓަކަށް ވެސް ބޭނުންވާ އޮޕަރޭޝަނަލް ބަޖެޓުގެ ލާރި
ބްލެކް މާކެޓަށް އެ މާރު ކުރެވެނީ. އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތަކީ. އެހެންވީމާ، އާންމު މީހާ ޖެހެނީ 17 ރުފިޔާ
ނޫނީ 19 ރުފިޔާއަށް ޑޮލަރު ގަންނަން ބޭހަށް ދާންވީމަ ވެސް. ސަރުކާރުން ކާޑު އެތެރެ ކުރަންވީމަ ވެސް އަދި
ސަރުކާރުގެ ގަވާއިދު ކޮންމެ ގޮތަކަށް އޮތަސް، އެސް.ޓީ.އޯއިން ކޮންމެވެސް ތަނަކުން ބްލެކް މާކެޓުން ޑޮލަރު މި
ގަންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި ބްލެކް މާކެޓު ކޮންޓްރޯލް ކުރަންޏާ ތި ބޭފުޅުންނަށް ހަމަ އޯވަރނައިޓަކުން ވެސް އެ
ކަންތައް ޙައްލުކޮށްލެވޭނެއޭ އަޅުގަނޑަށް ދެންނެވޭނީ. އަނެއް ގޮތަށް ކެޕިޓަލް އިންވެސްޓްމެންޓުގެ އޯވަރ ފްލޯރ
17

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ކޮންޓްރޯލް ކުރުމެއް ނޫން އަސްލު މައްސަލައަކަށް މި އުޅެނީ. އޯވަރ ފްލޯރ ވާތީއެއް ނޫން. މައްސަލައަކީ ހަމަ މި
ބްލެކް މާކެޓު ކޮންޓްރޯލް ނުވެ ފެށުނީއްސުރެ މި ދަނީ. މިސާލަކަށް ބައްލަވަންޏާ ތި ބޭފުޅުން ރިސޯޓެއްގެ މަންތްލީ
އޮޕަރޭޝަނަލް ބަޖެޓަށްވާ ފައިސާ، މަންތްލީ އޮޕަރޭޝަނަލް ބަޖެޓު ހުށަހަޅަން ލާޒިމުކޮށްލައްވާ. ދެން، ހަމަ އެ
އަދަދަށް ބޭންކަށް ފައިސާ މާރު ކުރަން އަންގަވާ. އޭރުން ބޭންކަށް ވަންނާނެ ގާތްގަނޑަކަށް 150 މިލިއަން ޑޮލަރާއި
200 މިލިއަން ޑޮލަރާ ދޭތެރޭގެ އަދަދަކަށް ޑޮލަރު ފައިސާ. އެ ފައިސާ ހުންނާނެ އެސް.ޓީ.އޯއިން ކާޑު އެތެރެކުރަން
ވެސް، ތެޔޮ އެތެރެ ކުރަން ވެސް. އާންމު މީހާއަށް ވިއްކަން ވެސް. އެއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނެ އެއްޗަކީ. އެންމެ
ރަނގަޅު.
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅެއް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އެއްޗެއް އިތުރުކޮށްލަންތޯ ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަންގެ ފަރާތުން. ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް ދެންމެ
އެ ދެއްކެވީ އިނގޭތޯ. ރިސޯޓު އޮޕަރޭޝަން ނޫނީ ގެސްޓުހައުސް އޮޕަރޭޝަނަލްގެ ކޮންމެ އޮޕަރޭޝަނެއް ވިޔަސް،
އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އާންމުކޮށް ކިޔާ ކަމެއް ކޯމެއިލް، ކޯމެއިލްއަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެކްސްޓްރާ ސޭލްސް އިނގޭތޯ.
އެކްސްޓްރާ ފެސިލިޓީސްތަކުން ވިއްކާ ސޭލްސް. އާންމުކޮށް މި އެއްޗެހި ރިސޯޓުން އަންނާނެ، ޑެއިލީ ނޫނީ އެވްރީ
އަދަރ ޑޭ. އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ގޮތުގައި ބޮޑު އަދަދެއް ބްލެކް މާކެޓަށް މާރުވާން ދަނީ. އެއީ
އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި، ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ތާކަށް ވެސް ޑޮލަރުން ވިޔަފާރި ކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަނުގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ރާއްޖޭގެ އެތެރެވަރީގެ ޑޮލަރުން ވިޔަފާރި ކުރުން
ގާނޫނުން މަނާ ކުރުން އެއްވެސް ތާކު. ބޭންކު ސިސްޓަމެއް ތެރެއިން ނޫނީ ބޭންކުން ހުއްދަ ދީފައިވާ ލާރި މާރުކުރާ
ތަނަކުން މާރުކޮށްގެން ދިވެހި ފައިސާގެ ކުރަން. އަދި މީގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭގައި މަސައްކަތް ކުރާ ބިދޭސީންނަށް ވެސް
ދިވެހި ރުފިޔާއިން ފައިސާ ދޭން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ. އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ހެދީމަ މި ވިސްނެނީ ރާއްޖޭގެ
ބޭންކިންގ ސިސްޓަމް ތެރޭގައި ޑޮލަރު ހުންނާނެ ކަމަށް ވިޔަފާރި ވެރިންނަށާއި އާންމު ރައްޔިތުންނަށާއި، އަދި
ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަށް ވާ ވަރަށް. ޝުކުރިއްޔާ.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އޭޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސް ގެ ނައިބު ރައީސް ޢަބްދުاله
ޣިޔާޘް ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
18

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ގޮތުގައި ވަރަށް ފަސޭހައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބުނެވިދާނެ މިއޭ ޙައްލަކީ. އެކަމަކު
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއަށްތުރެ މާ މެކްރޯ މައްސަލަތަކެއްހެން މީގެ މިހިރީ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޓާޓޯއިން
އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުންނާ ވާހަކަދެއްކިއިރު ވެސް އެ ބުނަނީ، ހުރިހާ ލޯކަލް ރިސޯޓު ޕޭމެންޓުތަކެއް މި ހަދަނީ
ކޮންމެވެސް ލޯކަލް ބޭންކަކަށޭ. ދެން، އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލާލަނީ މިދިޔަ 10 އަހަރާއި، 20 އަހަރު ތެރޭގައި
ކަންތައްތައް ހިނގާފައި ހުރި ގޮތް. ކުރިން އެބަހުރި މޮރިޝަސްގައި ހުރި އެކައުންޓަކަށް ޕޭ ކުރަން ވެސް އަންގާފަ.
ނުވަތަ ތައިލެންޑުގައި. ގައިމުވެސް މިދިޔަ 5 އަހަރު އަހަރު ނުވަތަ 10 އަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެނގިގެންނެއް ނެތް. އެކަމަކު މި ކިޔަނީ ކުރީގެ ވާހަކަ. ދެން، ކޮމިޓީގެ ރައީސް ވިދާޅުވިހެން ޗެއަރ، ބައެއް
ރިސޯޓުތަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ނޫސްތަކުން ވެސް އިވޭ، މި ބުނަނީ % 100 ހުރިހާ މީހުން މިކަން ކުރާ
ވާހަކައެއް ނޫން. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އިވޭ އަޑުން މިބުނަނީ. އެބަހުއްޓޭ އެކި ގޮތްގޮތަށް އިންވޮއިސް
ހަދާފަ. ދެން، ޚަލީލް ބުނިހެން މަޓާޓޯއަކީ ލޯކަލް ޓްރެވަލް އެޖެންޓުންނަށް ބަލާއިރު، 20 ޓު 30% މާކެޓު ޝެއަރ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މީރާގެ ނަންބަރސްއަށް ބެލިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ. އެހެންވީމާ، ގިނަ ލޯކަލް ޓްރެވަލް
އެޖެންޓުންނަކީ ހަމަ ލޯކަލީ ބޭސްޑު ވިޔަފާރިކުރާ ބަޔެއް. ދެން، އޮތީ ޑޮލަރުގެ މައްސަލައިގައި މި ބްލެކް މާކެޓަށް
ކިހާ ވަރަކަށްތޯ ރިސޯޓުތައް ނުވަތަ ގެސްޓުހައުސްތައް ނުވަތަ ޓްރެވަލް އެޖެންޓުން ވެސް މީގެ އެއްވެސް ކަހަލަ
ހިއްސާއެއް އެބައޮތްތޯ. މީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސުވާލަކީ ސަރުކާރަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރަކީ ޑޮލަރުގެ
އެންމެބޮޑު ކޮންސިއުމަރހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެހެންވީމާ، ބޭރުގެ ލޯނުތަކަށް ވެސް ސަރުކާރުން ވެސް އެބަ ނަގާ
ދެއްތޯ ޑޮލަރު ޕޭމެންޓު ހަދަން. އެހެންވީމާ، އެ ވެސް އެބަޖެހޭހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބަލަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބޭ ހުރިހާ ޑޮލަރެއް ބޭންކުތަކުން މާރުކޮށްފައި، އަނެއްކާ މާދަމާ އަޅުގަނޑުމެން ތަނަކަށް ފުރަންވީމަ އަނެއްކާ ވެސް
ކޮންމެވެސް މީހަކަށް ގުޅައިގެން ނުވަތަ ބޭންކަށް ގުޅައިގެން އާދޭސް ކުރަން ޑޮލަރު ހޯދަން. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއީ
ވެސް ޙައްލެއް ނޫންހެން. އެއީ އެހެންހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ވާނީ. ތި ހުރިހާ ޑޮލަރުތަކެއް ލިބޭ އެއްޗެހި
މާރުކޮށްފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރުފިޔާ އެކަނި ދިނީމަ. އެއީ އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ ފުރުޞަތު މި ލިބެނީ ޑޮލަރު ބްލެކް
މާކެޓު އެކްސްޕޭންޑުވާން. އަޅުގަނޑުމެން ހީކުރަނީ މިއީ ކަމަށް ޙައްލަކީ. އެކަމަކު ޙައްލަކަށްވުރެ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑަށް
ހީވާގޮތުގައި އެއީ ހަމަ ބްލެކް މާކެޓު އެކްސްޕޭންޑްވާނީ. ހަމަ ވަކި ބަޔަކާ އޭތި ލިމިޓު ވާނީ. ދެން، ކޮންމެވެސް
އެއްޗެއްގެ ވެސް ހުންނާނެ އެކްސެޕްޝަންތަކެއް. ދެން، ތި ހުރިހާ ލޯނުތަކެއް މިނަގަނީ ޑޮލަރު ލޯނުތަކެއް. ބޭރަށް މި
އެއްޗެހިތައް މި ޖެހެނީ ފޮނުވަން. އެހެންވީމާ، ދެން، ވިދާޅުވެއްޖެ ވަރަށްގިނަ ދިރާސާތައް ވެސް ބަލައިފީމޭ.
އެމް.އެމް.އޭއާ ވެސް ވާހަކަދައްކައިފީމޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަދިވެސް ބޮޑަށް ބަލަންވީހެން މި
19

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ކަންތައްތައް ކިހިނެއްތޯ ހުރީ. އެއީ ޓަސްލާފައި އޯވަރނައިޓުން ކުރެވޭވަރުގެ ސޮލިއުޝަންތަކެއް ނޫންހެން
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެއީ ހުރިހާ ރިސޯޓުތަކެއް، ގައިމުވެސް ހުރިހާ ލޯކަލް ޓްރެވެލް އެޖެންޓުން ނުވަތަ ހުރިހާ
ލިވަރ ބޯޑުތަކެއް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެހެނެއް ނޫންހެން ހަދަނީ. ވަކި ބަޔަކު، ވަރަށް މަދު ބަޔަކު ކުރާ
ކަންތައްތަކަކަށް ވެގެން ހުރިހާ މީހުންނަށް މިހެން ހެދީމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއީ ވެސް ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫންހެން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ، އަސްލު މި އުޅެނީ ޤައުމީ ފެންވަރުގެ ޙައްލެއް ހޯދަން
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅު، ސަރުކާރަކީ އެންމެ ބޮޑު ކޮންސިއުމަރ. އެކަމަކު ސަރުކާރު ކޮންސިއުމަރއަށް
މިވަނީ ކިހިނެއްތޯ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ބޭސިކް ނެސިސިޓީސް އާއި ނީޑްސް ދެއްތޯ ސަރުކާރުން މި
ކޭޓަރ ކުރަނީ. އެހެންވެ ސަރުކާރުގެ އެންމެބޮޑު ޑޮލަރު ނީޑު އޮންނަނީ. އަދި އާންމު ރައްޔިތުންގެ ހަމަ ދަންނަވާ
ކަމަށް ވަންޏާ ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް މި ޖެހެނީ އެ މީހުންގެ ނީޑްސް، ޑޮލަރ ނީޑެއް އޮތިއްޔާ ބްލެކުން ނޫނިއްޔާ
ބޮޑު އަގުގައި މިހާރު ހަމަ، ބޭންކުން ވަރަށް ކުޑަކުޑަކޮށް މި މެޗު ކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، އެކަމުގެ އަސްލު ޤައުމީ
ފެންވަރުގެ ޙައްލެއްގެ ވާހަކަ މި ދެކެވެނީ. އެހެންވީމަ، އެ ޙައްލު ހޯދާއިރު، މިސާލަކަށް ޑޮލަރައިޒްކޮށްފައި އޮތް
އެއްޗެއް، ސިންގަލް ކަރަންސީ ނުވަތަ މަލްޓި ކަރަންސީގައި އޮތް އެއްޗެއް ސިންގަލް ކަރަންސީއަށް ބަދަލުކުރާ ކަމަށް
ވަންޏާ ސަރުކާރުން އެކަން މެޗު ކުރާނެ. އޭގެ މާނައަކީ ގަވަރމެންޓުން އެއީ ކޮންމެ ބޭފުޅެއްގެ ވެސް ހުރި ޑޮލަރ
ނީޑްސް ކޭޓަރ ކުރާނެއޭ. އޭރުންނެއް އިންޑަސްޓްރީ ބޭފުޅުންނެއް ނޫނޭ އޭތި، އެ ބާރޑަން ދެން އޮންނާނީ. އޭރުން
ގަވަރަމެންޓުން އޭތި އެގޮތަށް ކޮށްފި ކަމަށް ވަންޏާ ސަރުކާރުން އެ މެޗު ކުރާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދައްކަނީ
ކޮންމެހެން އެހެން ކުރާނެ ވާހަކައެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރެވޭ ދިރާސާއެކޭ މިއީ. އެހެންވީމާ، ތިބޭފުޅުންގެ
ވެސް ހުރި ކޮންސަރން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އެނގި، އަޅުގަނޑުމެން އޭރުން ކޮމިޓީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަ ގޮތަކާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ރެކޮމެންޑޭޝަނެއް ފޮނުވާނެ. އެކަމަކު
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދެން އެ ވިދާޅުވީ ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކައެއް. މިއީކީ އެހާ ސިމްޕަލް މެޓަރއެއް
ނޫން. މިއީ ވަރަށް ވޮލަޓައިލް، ހަމަ މެކްރޯ ލެވެލްގެ ހަމަ ވަރަށް ފުންކޮށް ދިރާސާކޮށް، ވަރަށް ފުންކޮށް މިކަމާ
ވިސްނައި ؛ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ނުބުނުނަން ތިއިން އެއްވެސް ބޭފުޅެއް ގޯހެކޭ ވެސް. ތިއިން އެއްވެސް ބޭފުޅެއް ތި
ދައްކަނީ ރަނގަޅުވާހަކައޭ، މުޅިން ރަނގަޅު ވާހަކައެކޭ. އެހެންނަމަވެސް، މީގެ ތެރެއިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހީވަނީ
ވޯރކަބަލް ރަނގަޅު މިންގަނޑުތައް؛ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އެންމެބޮޑު މަޤްޞަދަކީ މީގެ ހަމަ، އަޅުގަނޑުމެން
20

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ކޮންމެ މީހަކީ ވެސް ހަމަ ދިވެހި ރައްޔިތެއް. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މީގެ އެންމެ މަންފާ ބޮޑުވާނެ،
އެންމެ، މިހާރު މި ކޮވިޑު ޙާލަތް މި ދިމާވި ކަހަލަ ޙާލަތެއްގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ނީޑު އެންމެ ބޮޑުވާ
ގަޑީގައި 30 ،20 ރުފިޔާއަށް ޑޮލަރުގެ އަގު އަރައިގެން ނުދާނެ ކަހަލަ މެކޭނިޒަމެއްގެ ތެރޭގައި މި ކަންކަން ތަރުތީބު
ކުރެވިފައި އޮތުން. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު ޝަރީފުއަށް އެންމެ ފަހު ސުވާލު.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޑީޑޮލަރައިޒް ކުރުމުގެ ވާހަކައަކީ މިހާރު ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ދެކެވި މަޝްވަރާ ކުރެވެމުންދާ؛ އެކަމާ ދޭތެރޭ ތި
ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލެއް، އަޅުގަނޑު ފޮލޯއަޕް ސުވާލެއްގެ ގޮތުގައި އަހާލަން ބޭނުން ތިބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލެއް.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ޑީޑޮލަރައިޒް ކުރުން، އަސްލުގައި އެ އުސޫލެއްގެ ގޮތުން މީގައި އެބަޖެހޭ ރާއްޖޭގައި
މިހާރު މި ޑޮލަރު އަސްލުގައި މި ސިސްޓަމް ހިނގަމުންދާ ގޮތް ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ބަލާލަން. އަޅުގަނޑުމެން
މި އޮތީ، ދުނިޔޭގައި އޮންނާނެ 22 ކަންޓްރީސް މިގޮތަށް ޕެކު ކުރެވިފައި، ފްލޯޓު ކުރެވިފައި އޮންނަ ފާޑަކަށް ޑޮލަރު
ޕެކް ކުރެވިފައި އޮތް ކަންޓްރީސްތައް ތެރެއިން. އެ ސިސްޓަމަށް މީތި އަންނަނީ. ރާއްޖޭގެ ސަކްސެސްއަކީ ވެސް
އަސްލުގައި މި ޕެކްކޮށްގެން މި އޮންނަ ސިސްޓަމަށް މި ކަންތައް ކުރާތީ. ޑީޑޮލަރައިޒްކޮށްގެން އަސްލުގައި
އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއް ނުވޭ އޯޕަން އިކޮނޮމީއެއްގައި މި ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ކުރެވޭނެހެން. އެކަން ކުރާ ކަމަށް
ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ބޭންކިންގތަކުގެ ސިސްޓަމް މިއަށްވުރެ ތަންކޮޅެއް ކެޕޭސިޓީ ބިލްޑުކޮށް އެ
ކަންތައްތައް ކުރަން. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން އިނގޭތޯ 2019 ވަނަ އަހަރުގައި 1.3 ބިލިއަން ޑޮލަރސް
އަސްލުގައި ރާއްޖޭގެ އައުޓްފްލޯރ ޓްރެވަލްއަށް އެބަވޭ ސްޕެންޑު ކުރެވިފައި ބޭރަށް ކުރެވޭ. އޭގެ ތެރެއިން ބޮޑު ބަޔަކީ
އަސްލުގައި މެޑިކަލްއަށް ގޮއްސަ ހުރި އެއްޗެއް. މީގެ މާނައަކީ އޭގެ އެ ގާތްގަނޑަކަށް ހާފް އަ ބިލިއަން ޑޮލަރުވަރު
މި ހުރީ މެޑިކަލް ޓޫރިޒަމަށް ފާޑަކަށް ގޮއްސަ. އަޅުގަނޑުމެން މި ކަންތއްތައް އިޞްލާޙު ކުރާ ކަމުގައި ވަންޏާ
ތަންކޮޅެއް ހޯލިސްޓިކް އެޕްރޯޗެއް ގެންގުޅެފިއްޔާ މި ކަންތައް ކުރެވޭނެ. މިސާލަކަށް ބުނަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން ލޯކަލީ
މި މެޑިކަލް ފެސިލިޓީސްތައް މިތާ އިމްޕްރޫވް ކޮށްގެން އެ ބޭރަށް ދާންޖެހޭ މެޑިކަލް ކަންތައްތައް ކުޑަކުރެވިއްޖެ
ކަމުގައި ވަންޏާ، ޑޮލަރަށް ޑިޕެންޑެންސީ ވަރަށް ބޮޑު ތަން ކުޑަކުރެވިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ކަހަލަ އެއްޗްިއސަށް
21

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ވެސް ބަލަން. މިހާރު މި ރާއްޖޭގައި މި ޑޮލަރ ޝޯޓޭޖު އަސްލުގައި މިހާ ބޮޑަށް އައިސްގެން މި އުޅެނީ މި ހަމަ
ކޮވިޑު ދުވަސްވަރުގައި. އެއީ ރާއްޖޭގެ އިންފްލޯރ އެއްކޮށް ހުއްޓުނީ. އެކަމަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މެޑިކަލްއަށް
ދާންޖެހޭ ކަންތައްތަކަށް ހަމަ މިހާރު ވެސް އެބަ އޮތް ކަންތައްތައް. އަނެއްކާ އިމްޕޯޓު، ރާއްޖޭގައި މި ގެންނަ
ސްޓޭޕަލް ފުޑުގެ އިމްޕޯޓު ވެސް މި ކުރަން ޖެހެނީ ހަމަ ޑޮލަރުން އެއްޗެހި ގަނެގެން. އެހެންވެއްޖެ ކަމުގައި ވަންޏާ
އިންފްލޯރ ކުޑަވެއްޖެ ކަމުގައި ވަންޏާ އައުޓްފްލޯރ އޭތި މެނޭޖު ނުކުރެވެންޏާ ދެންވާނެ ގޮތަކީ ޑިމާންޑާއި
ސަޕްލައިއާ އެއް ވަރެއް ނުވާނެ. ރަނގަޅަށް ބައްލަވާލައްވައިފިއްޔާ މިދިޔަ ގާތްގަނޑަކަށް ހައެއްކަ އަށެއްކަ އަހަރު
ދުވަސް ތެރޭގައި ވެސް ޑޮލަރުގެ ބްލެކް މާކެޓުގައި ވެސް ހަމަ ގާތްގަނޑަކަށް ވަރަށް ކުޑަ ކުޑަ މަރޖިނަލް
ޑިފަރެންސެއްގައި އުޅޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެނީ. ގާތްގަނ ޑަކަށް ޓެން ސެންޓްސްވަރުގެ ޑިފަރެންސެއްގައި
ހުރެފައި ހަމަ އޭތި އެ ހުރީ ސްޓޭބަލް ފާޑަކަށްވެފަ. އޭގެން އެނގޭ އެއްޗަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓޫރިޒަމް
ރަނގަޅުވެފައި، އިންފްލޯރ ހުރެއްޖެ ކަމުގައި ވަންޏާ މާކެޓުގައި ޑޮލަރ އެބަ ހުރެއޭ ހަމަ ރަނގަޅަށް. އަނެއްކާ
އޭރުގެ އެހާ ބޮޑަކަށް ނާރާ. އޭރަކު ނާރާ މި 19 ،18 ،17 ،16، ވިއްސަށް ނޫނީ 30 ،25 އަށް އަރައިގެން ވެސް
ނުދޭ. މި އުޅެނީ ވަރަށް ޝޯޓް ޓަރމުގައި މި އަންއެކްސްޕެކްޓެޑް މުޅި ގްލޯބަލް ކްރައިސިސްއެއް އައިސްގެން.
އެހެންވީމާ، އެކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން މުޅި ސިސްޓަމް، އިކޮނޮމީ ސިސްޓަމް ބަދަލުކުރުމަކީ އޭގެ ޙައްލެއް
ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ނުދެކެން. އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ހޯލިސްޓިކް އެޕްރޯޗެއް ގެންގުޅުއްވާފައި،
ރަނގަޅަށް ރިސަރޗު ކުރައްވާފައި، މި ދިމާވާ ކަންތައްތައް ބައްލަވާފައި، ރާއްޖޭގައި ޑޮލަރ އަސްލުގައި ބެހެއްޓޭނެ،
ރިޓެއިން ކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ބަލާފައި، އައުޓްފްލޯރ މަދުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ބެލުން މިއީ އަސްލުގައި ޙައްލަކީ. އަސްލުގައި
ގާނޫނެއް ހަދާފައި، އަޅުގަނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން މި ޑޮލަރު މިއީ މި ތަނުގައި ދެން ހަމަ ބޭނުންކުރެވޭނެ ހަމައެކަނި
ރުފިޔާއޭ ކިޔާފައި، ކަނޑައަޅާފައި ނިންމުމަކުން އޭގެން އަންނާނެ އިކޮނޮމިކް އިމްޕެކްޓެއް، އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ނެގެޓިވް
އިމްޕެކްޓެއް އަންނާނެ. މީތި، މާކް މައި ވޯޑްސް އަސްލުގައި ވެސް އިނގޭތޯ. މިއީ ހަމަ އަޅުގަނޑު ޔަޤީން ކުރަން
ކެރޭ، އެބަ ހުރި އެގޮތަށް ވެއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ. މިތާ ފުރަތަމަ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ހެވިލީ ޑިޕެންޑްވޭ
ހަމަ ފޮރިން އިންވެސްޓަރުންނަށް ވެސް މިތަނަށް އައިސް، ބޮޑެތި އިންވެސްޓްމަންޓުތަކަށް. އަޅުގަނޑު ކުރީގައި ވެސް
ހައިލައިޓު ކުރިން މިތާ މި އުޅޭ ކުދިކުދި އިންވެސްޓްމަންޓުތަކަށް ބޭރު މީހުން ވަނުމުގެ ޗާންސް ދޭނެ ވެސް ކަމެއް
ނެތް. އެކަމަކު ބޮޑެތި އިންވެސްޓުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އެންކަރޭޖު ކުރަން. އެ އިންވެސްޓްމަންޓްސްތައް
މިތަނަށް ގެނެސް، އޭރުން އަޅުގަނޑުމެން މި ފޮރެކްސްގެ އަސްލުގައި ބެނިފިޓު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުރިހާ
ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ފޯރާނެ.
22

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެން ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރަށް.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ކޮށްލަން
ބޭނުންވާ ސުވާލު، ވަރަށް ކުރުކޮށް މި ޖަވާބު މިކަމާ ގުޅުން ހުރި ބޭފުޅަކު ދެއްވިއްޔާ ވަރަށް ރަނގަޅު. ޑޮލަރުގެ
މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކުގައި މި ފައިސާ ދައުރުވުމަށް،
ދައުރުކުރުމަށް ލާޒިމުކޮށް، އުސޫލެއް ކަނޑައަޅައިފި ކަމަށް ވަންޏާމުން ކޮބައިތޯއޭ އޮތް ކަންބޮޑުވުމަކީ؟ އެއްވެސް
ކަހަލަގެ ގެއްލުމެއް އިޤުތިޞާދަށް ނޫނީ އެހެން ކަމަކަށް ވެސް ވެދާނެތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ؟ ވަރަށް ކުރުކޮށް
ވިދާޅުވެދެއްވިއްޔާ ރަނގަޅު. ދެން ހުރި ސުވާލަށް ދާނަން.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ރާއްޖޭގައި ހަދާ ޓެކްސް ކޮންމެ އިންވޮއިސްއެއް އެ އިންވޮއިސްއެއްގެ ފައިސާ ހަމަ ދިވެހި
އެކައުންޓަކަށް ވެއްދުން މަޖުބޫރުކުރުމަކީ ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެކޭ. އެއީ ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއް. އެއީ ހަމަ
ކުރަން ވެސް ރަނގަޅު ކަމެއް. މިހާރުއްސުރެ ވެސް އެކަންތައް ކުރެވިދާނެ އިނގޭތޯ. އެއީ ރެއިސް ކުރާ ކޮންމެ
ޓެކްސް އިންވޮއިސްއެއްގެ ފައިސާ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި ކޮންމެވެސް ބޭންކަކަށް އައުން.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. މި ވާހަކަ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާލީ، މި ޑޮލަރު މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް މިދިޔަ ދައުރުގެ
ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެމް.އެމް.އޭގެ ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް މަޝްވަރާތަކެއް ކުރެވި، އޭގެ ބައެއްކަހަލަ
މަޢުލޫމާތުތައް ހުރީމައާއެއްކޮށް. ތީގެ ޖަވާބު އާދެ! ހަމަ މަޓީގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިއްޖެ. ދެން، އަނެއް
ކަމަކީ ޑޮލަރުން މުސާރަ ދިނުމަކީ މަނާކަމެއް ކަމަށް އެބަ ބުނޭ. އެހެންވީމާ، އެ މަނާ ކަންތައް އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި
ކުރުމުގެ އަސްލަކީ ކޮބައިތޯއޭ؟ އެކަން ކުރަންޖެހޭ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯއޭ؟ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އިނގޭ ޑޮލަރުން
23

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
މުސާރަދޭ ބައެއް ދިވެހިންނަށް އެ ޑޮލަރުކޮޅު ލިބޭތީ ވެސް އޭގެ އާއިލާތަކަށް ކުރާ މަންފާތަކެއްވާކަން.
އެހެންނަމަވެސް، އެކަމަކީ ކަނޑައެޅިގެން މަނާކަމެއް ކަމަށް އެބަ އެމް.އެމް.އޭއިން އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީއަށް
މަޢުލޫމާތު ދޭ. ކޮބައިތޯއޭ މިކަމުގައި ހުރި ދައްޗަކީ ނުވަތަ ކުރަންޖެހޭ ސަބަބަކީ؟
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ތިއަށް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަފާނަން އަނެއްކާ ވެސް. ސޮރީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު، އަސްލުގައި އެ ޑޮލަރުން
މުސާރަ ދޭންޖެހޭ އެއްސަބަބަކީ ބޭރު މީހުންނަށް ޑޮލަރު ދީފައި، ދިވެހިންނަށް ވަކި ރުފިޔާއިން ދޭންޖެހޭ ސަބަބެއް
އަޅުގަނޑު، އަދި ކުޑަކޮށް މަނާވެފައި އޮތަސް އެއީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތެއް ނޫން. ހަމަހަމަ އުސޫލެއް އެބަ ޖެހޭ
ގެންގުޅެން. އެހެންވީމާ، މިހާރު ވަރަށް ބައިވަރު ރިސޯޓުތަކުން ވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެން ޑީ.އެމް.ސީ ތަކުގައި އުޅޭ
ބޭފުޅުން ވެސް ހަމަ ޑޮލަރުން އެބަ ދޭ. އޭގެ ސަބަބުން އަސްލުގައި ރަނގަޅު އެއްކަމެއް ވެސް އެބައޮތް. އޭރުން ހަމަ
ލޯކަލް އިކޮނޮމީއަށް އަނެއްކާ ވެސް ޑޮލަރު ސަރކިއުލޭޝަން ބޮޑުވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ
އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެ ކަންތައް ރެސްޓްރިކްޓު ކުރާކަށް. ހަމަ ދިވެހި މީހުންނަށް ވެސް، އެ ޑޮލަރު އިންކަމް ލިބޭ
ބަޔަކަށް ޑޮލަރުން މުސާރަ ދެވެން އެބަ ޖެހޭ. ރިސޯޓުތަކަށް އިންކަމް މި ލިބެނީ ޑޮލަރުން. އެހެންވެއްޖެ ކަމުގައި
ވަންޏާ އެ މީހުން ބޭރު މީހާއަށް ޑޮލަރު ދީފައި، ދިވެހި މީހާއަށް ޑޮލަރު ނުދޭންޖެހޭ ސަބަބެއް އަޅުގަނޑަކަށް
އެއް ގޮތަކަށް ވެސް ނޭނގެ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ޑޮލަރުން އަސްލުގައި މުސާރަ ދެވެން، އެ ގަވާއިދެއްގެ ގޮތުން
ވެސް، ނޫނީ ގާނޫނެއްގެ ގޮތުން ވެސް އެކަންތައް ކުރުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ރަނގަޅުހެން.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަނެއް ސުވާލަކީ، ދެންމެ ވިދާޅުވެއްޖެ ކޮންމެ ކަމެއްގައި ވެސް މި ޑިމާންޑް އެންޑް
ސަޕްލައިގެ މައްޗަށް. އަގު ބޮޑުކޮށް ޑޮލަރު ވިއްކުމުގެ ޑިމާންޑަކީ މި ޑޮލަރުގެ ގެންގުޅުއްވާ ފަރާތްތަކުން އުފައްދާ
އެއްޗެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭތޯއޭ ؟ މިހެން އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވި ކަމަކީ، ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން ވެސް ބޯޑުން
ފާސްކޮށްގެން އެބަ ޑޮލަރު އަގުބޮޑުކޮށް ގަނޭ. އެހެންނަމަވެސް، އެއީ ގާނޫނީ ގޮތުން މަނާކަމެއް. ނުވަތަ ގަވާއިދުގައި
މަނާކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެ މަނާ ކަންތައް ފޫބެއްދުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޑޮލަރު އަގު ބޮޑުވެގެންދާ
މައިގަނޑު ސަބަބަކީ ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތަށް، މި އިކޮނަމިކަލީ މި އައިއްސަ އޮތް ކްރައިސިސް
24

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިކަން ކުރުމުގައި ޙަޤީޤަތުގައި މި ޑޮލަރު ގެންގުޅުއްވާ
ފަރާތްތަކުން އުފައްދާ ކަމެއް ގޮތަށް ސިފަވާ ޒާތުގެ ބައެއް ކަންތައްތައް އެބަހުރި. އެހެން މި ދެންނެވި ކަމަކީ،
މިސާލަކަށް އެސް.ޓީ.އޯއަށް ހަމަ ރިސޯޓު އޯނަރަކު ޑޮލަރު ވިއްކަފާނެ އަގުބޮޑުކޮށް. އެކަމު އެ ދެ ފަރާތަށް އެބަ
އެނގޭ މިއީ މަނާކަމެއްކަން. ދައުލަތް މި ހިމެނެނީ. އެހެންވީމާ، މި ކަހަލައިގެ މަޖާގޮތަކަށް މިކަން ކުރެވޭ އެބަ.
ކޮބައިތޯއޭ މީގެ އަސްލު ބޭނުމަކީ؟ ކޮބައިތޯއޭ މީގެ މަޤްޞަދަކީ؟ އެއެއް ސާފުކޮށްލަދެއްވީމަ ދެން އަޅުގަނޑުމެން
ގަވާއިދާ ގުޅޭ ގޮތުން ކުރަން ބޭނުންވާ ސުވާލު ކޮށްލާނަން.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވެލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ސުޢޫދު
ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ޑޮލަރު ވާގޮތަކީ މިހާރު ނީޑްސްއަށްވުރެ ބޮޑަށް ޑޮލަރުގެ ޑިމާންޑް ބޮޑުވަނީ. މިހާރު މި ޕެންޑެމިކް ތެރޭގައި
ވެސް ރާއްޖެއަށް އިންފްލޯރ ދަށްވީމަ ވެސް އެބަ ހުރި 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޗާޕްކޮށްފައި ނެރެފަ. އެހެންވީމާ، ފައިސާ
ޗާޕްކުރުން ވެސް، އެއީ އާމްދަނީއާ ނުބައްދަލު ވަރަށް ފައިސާ ޗާޕްކުރުން މިއީ ވެސް ޑޮލަރު ޑިމާންޑް މަތިވެގެންދާ
ކަމެއް. އެއީ މިހާރު އެންމެން ވެސް ރުފިޔާ ހިފައިގެން ގޮސް ޑޮލަރުން މި ގަންނަނީ. ކިތަންމެ އަގު ބޮޑު ވިޔަސް
ހެޔޮ. 20 ރުފިޔާއަށް ދިނަސް ހެޔޮ. ހަމަ ގަންނަނީ. އެހެންވީމާ، ފުރަތަމަ މާކެޓަށް އެކްސެސްވެފައި ހުރި ރުފިޔާތައް
އެބަޖެހޭ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް އެމް.އެމް.އޭއިން ކަލެކްޓު ކުރަން. އެ މީހުން އިތުރަށް ދޫކޮށްފައި ހުރި 4 ބިލިއަން
ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، އެ އެއްޗެހި އެބަޖެހޭ ކަލެކްޓުކުރަން. އޭރުން ޑޮލަރުގެ މިހާރު މި އޮތް ޑިމާންޑް ވެސް ދާނެ
ދަށްވެގެން. މިހާރު ރާއްޖެއަކީ އައުޓް އޮފް ފްލޯރ، ޓްރެވެލިންގގައި ވެސް ރާއްޖެއަށް ދެވަނައަށް އެންމެ ބޮޑު
ޚަރަދެއް މި ހިނގަނީ އައުޓް އޮފް ފްލޯރ ޓްރެވެލިންގއަށް. އެހެންވީމާ، ޓްރެވެލިންގ ވެސް ހުއްޓިފައި މި އޮތީ.
އޮއްވާ އިތުރަށް ޑޮލަރު ޑިމާންޑް މިހާ ބޮޑުވެގެން ދާންޖެހޭ ސަބަބެއް ނުފެނޭ ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޮޑަށް ލަފާކުރެވެނީ އިތުރަށް 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ މާކެޓަށް ނެރުނީމަ ޖެހިގެން އުޅޭ މައްސަލަހެން
މިހާރު މި އުޅެނީ އަސްލު. ބޭސްފަރުވާއަށް ވެސް، އެހެން ކަމަކަށް ވެސް މިހާރު ރާއްޖެއިން ބޭރަށްދާ މަދު މީހުން
އޮތީ ގާތްގަނޑަކަށް ފަސްދޮޅަހަކަށް، ފަސްދޮޅަސް ފަސް ޕަސެންޓު ދަށްވެފަ. އެހެންވީމާ، ޑޮލަރު ޑިމާންޑް މިހާ
ބޮޑުވެގެން ދާންޖެހޭ ސަބަބެއް ނުފެނޭ އަސްލު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
25

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
މިހާރު 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ނެރުނީމައެއް ނޫންތޯ މި ބިޒިނަސްތައް ފްލޯޓުކޮށް މިއަދު އެ ތިބީ. އެހެންވީމާ، ތި
ވިދާޅުވަނީ ބޭރަށް ދަތުރު ކުރާ ބޭފުޅުންނަށް ރެސްޓްރިކްޝަނެއްލާ، މެޑިކަލް ނީޑްސްއަށް ދާ މީހުންނަށް ވެސް
ދިޔަނުދީ އެގޮތަށް ކުރިއަށް ދާންތޯ ތި އެޑްވައިސް ކުރައްވަނީ ؟
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވެލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ސުޢޫދު
ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ވެސް މެޑިކަލަށް ދާންވާ މީހުންނަށް ބޭންކުތަކުންދޭ އިނގޭތޯ ޑޮލަރު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޓްރެވެލިންގ ރެސްޓްރިކްޓް ކުރައްވާ ވާހަކަތޯއޭ ތި ވިދާޅުވީ؟
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވެލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ސުޢޫދު
ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޓްރެވެލިންގ ރެސްޓްރިކްޓު ކުރާ ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑު ނުބުނަން. އަޅުގަނޑު މި ބުނަނީ ދިވެހި ރުފިޔާ އެބަ ހުއްޓޭ
އެކްސެސްކޮށް މާކެޓު ތެރޭގައި. އެހެންވީމާ، އެ އެއްޗެހި ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް އެބަ ޖެހޭ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ނެރުނީ ސްޓެމިއުލޭޓު ކުރާކަށް ނޫންތޯ؟ ވާހަކައަކީ ތި ބޭފުޅުންގެ ރިކުއެސްޓަކަށް ނޫންތޯ ނެރުނީ؟ ތި ބޭފުޅުންގެ
ކޭޝް އެއްކޮށް ޑްރައިއައުޓުވެގެން އެ ފްލޯޓު ބަހައްޓަން ޑިމާންޑަކަށް ނޫންތޯ ނެރުނީ؟ އެހެންވެ އަޅުގަނޑު މި
ދެންނެވީ...
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވެލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ސުޢޫދު
ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު ޓޫރިޒަމް ރަނގަޅުވެގެން ދާއިރުގައި ޖެހޭނެ ނޫންތޯ އެ ފައިސާ، އިތުރަށް ދޫކުރި ފައިސާތައް ކަލެކްޓުކުރަން
ކޮންމެވެސް ނިޒާމެއް، ހަރުދަނާ ނިޒާމެއް ގެންގުޅެން. މިހާރު ދޫކޮށްލާއިރުގައި ވެސް އެނގެންވާނެ މިހާރު ޓޫރިޒަމް
26

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ހުޅުވިގެން ރަނގަޅުވެގެން އަންނައިރުގައި މި މައްސަލަ ދިމާވާނެކަން. އެހެންވީމާ، ދުރާލާ ވިސްނާލާފައި އެ ކަހަލަ
ކަންތައްތައް ޕްލޭނެއްގެ ދަށުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަންނަނީ ހަމަ ރިކުއެސްޓު އަދިވެސް މޮރިޓޯރިއަމްތައް އިތުރުކޮށް، ކޭޝްފްލޯ
ނީޑްސް އަދިވެސް ފުލްފިލްއެއް ނުވޭ. އަދިވެސް ހަމަ މި ކިރިޔާ ރަނގަޅުވާ އަތަށް ޖެހިލިޔަކަސް ތިމަންނައަށް
ކޭޝްފްލޯ ހަމަ ޝޯޓޭޖޭ. އެހެންކަމުން އަދި ތި ވާހަކަ އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ އެހާ ބުއްދިވެރިހެނެއް. ޢާމިރު
ކުރިއަށް ގެންދަވާ!
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. ބޭންކުތަކުން ބޭސްފަރުވާއަށް ދާ މީހުންނަށް އެކަށީގެންވާވަރަކަށް ނޫން، ފުދޭވަރަކަށް ޑޮލަރެއް
ނުލިބޭ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އިނގޭތޯ. ކޮންމެ ޓިކެޓަކަށް 500 ޑޮލަރު ލިބިގެން ދާ ނިޒާމެއް އެ ގާއިމުކުރެވިގެން، އެކި
ބޭންކުތަކުން އެކަން ކުރޭ. އެ ކަންކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލި މީހުންނަށް ބޭސް ފަރުވާއަށް ޑޮލަރު ހޯދުމަށް
ޓަކައި ތަފާތު ބޭންކުތަކަށް ދުވި މީހެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ. އެކަން ޙައްލު ކުރަމުން
ކުރަމުން އައިސް އެއަރޕޯޓުން ފުރާ މީހާއަށް ޓިކެޓަކަށް 500 ޑޮލަރު ލިބޭ ގޮތަށް އޮވެފައި، މިހާރު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބެނީ އެ ފުރުޞަތު ވެސް ވަނީ ގެއްލިފައި ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ބޭސްފަރުވާއަށް ދާ
ފަރާތްތަކުން ޑޮލަރު ބޭނުންވާނެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. އެއީ މިތަނުން ނުކުރެވޭ ބޭސްތައް ކުރުމަށް
ޓަކައި. އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ގަބޫލުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ދައުލަތުގެ ލެވެލްގައި މަސައްކަތް ކުރަމުން މި
ދަނީ ބޭރަށްދާ ޑޮލަރު މަދުކުރުމަށް ޓަކައި. އަދި ވޯލްޑް ބޭންކުންނާއި ޑަބްލިޔު.އެޗް.އޯގެ ފަރާތުން ވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް އެބަ ހުރި މަޢުލޫމާތު ދީފައި، އެ ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ޤައުމީ ލެވެލްގައި
ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް. އެކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ދެން، މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ގަބޫލު
ކުރެވުނީ މިހާރު މި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށްވާވުން މީގެތެރޭގައި ބަޔާންކުރެވިފައި އޮތް ކަމަކީ، އެއީ އޮވެގެންވާނެ ކަމެއް
ނޫން ކަމެއްކަންތޯ ތި ގަބޫލު ކުރައްވަނީ. އެހެންވީމާ، ހުއްދަކުރަންވީތޯއޭ؟ އެ މާއްދާ އުނިކޮށްލަންވީތޯއޭ؟ ޑޮލަރުން
މުސާރަ ދިނުން ވެސް ހުއްދަކުރުމާއި، ގަވާއިދާއި ޚިލާފަށް އަގުބޮޑުކޮށް ޑޮލަރު ވިއްކުން ވެސް ހުއްދަކުރުން. އެ
މާއްދާ އުނިކުރަންވީތޯއޭ؟ އެއީތޯއޭ އަސްލު ޕޮއިންޓަކީ؟
27

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު އަސްލުގައި ފާހަގަކުރީ ގަވާއިދާއި ޚިލާފަށް ކަންތައްތައް ކުރަން އެންކަރޭޖު ކުރާ ގޮތަކަށް ނޫން. އަޅުގަނޑު
ހަމައެކަނި ފާހަގަކުރީ ދިވެހި މުވައްޒަފުންނަށް ޑޮލަރުން ފައިސާ، މުސާރަ ދެވޭ ގޮތް ހަދައިދޭން. އެއީ އަޅުގަނޑު
ބުނި އެއްޗަކީ. އަޅުގަނޑު މި ބުނަނީ ބްލެކް މާކެޓު މިތާނގައި ބާއްވަން، އޭތި ހުއްދަކުރާ ވާހަކައެއް ނޫން.
އެހެންވީމާ، އެއީ ވަރަށް ތަފާތު ދެކަމެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހައިލައިޓު މި ކޮށްލަނީ ދިވެހި މުވައްޒަފެކޭ، ބޭރު މީހެކޭ
މުސާރަ ދޭއިރުގައި އެއްހަމައަކުން ދެވޭނެ އުސޫލެއް އޮންނަންޖެހޭނެއޭ. ދިވެއްސަކަށް ވީތީ އޭނައަށް ޑޮލަރުން
ނުދެވިފައި، ބޭރު މީހާއަށް ޑޮލަރު ދެވިފައި އެހެން ނުހަދާށޭ. ހަމަ އޭގެ ބަދަލުގައި ހަމަ ހުރިހާ އެންމެންނަށް ވެސް
ޑޮލަރުން މުސާރަ ދެވުން، އެއީ އޭތި ލީގަލައިޒް ކޮށްލައްވާށޭ. އެއީ މި ދެންނެވި އެއްޗަކީ.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ތި ޚިޔާލު ބަލައިގެންފިން. ތިކަން އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. ދިވެހިންނަށް،
ބޭރު މީހުންނަށް މުސާރަދެނީ ކަމަށް ވަންޏާ ރިސޯޓު މެނޭޖްމަންޓުން ޑޮލަރުން އާމްދަނީ ލިބޭ ފަރާތަށް އެ އިޚްތިޔާރު
އޮތުމަކީ ހަމަ ވާންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ދިމާވާ މައްސަލައަކީ ގާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓުވުމަށް މަސައްކަތް ކުރަމުންދާއިރުގައި
އެއްވެސް ކަމެއް ގަވާއިދާއި ޚިލާފަށް ކުރަނީ ކަމަށް ވަންޏާ އެކަމަށް އެބަ ރިޢާޔަތްކުރެވޭ. އެހެންވިމާ، އެ ކަންކަމުގައި
އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ކޮބައިތޯއޭ މަޓީގެ ފަރާތުން ވެސް އެކަން ލީގަލައިޒް ކުރުމަށް ޓަކައި ކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތަކީ
އެކަން ކުރުމަށް. އެއްވެސް ވަރެއްގެ މަސައްކަތެއް ކުރެވިފައިވޭތޯއޭ؟ މަޓާޓޯ. ސޮރީ، މަޓާޓޯއިން.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލުގައި އަނެއްހެން ދަންނަވަންޏާ މަޓާޓޯގެ މާބޮޑު ދައުރެއް ނޯންނާނެ ދެއްތޯ ތި ކަހަލަ ޕޮލިސީ މި ހެދުމުގައި.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިއްސާކުރެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެން އެކްސްޕީރިއެންސާއި، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ދިމާވާ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވޭ ރެކޮމެންޑޭޝަންތަކެއް މިހިރީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ
28

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ރެކޮމެންޑޭޝަނަކީ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރަ ޑޮލަރުން ދިނުން އެއީ ރަނގަޅު ކަމެކޭ. ދެން، ޑޮލަރު އެކްސްޗޭންޖު
ކުރަންޏާ އެ ހަމަ ލައިސެންސެއްގެ ދަށުން ނޫނީ ނުކުރެވޭ ގޮތް ހަދާފައި، އޭތި އެންފޯސްކުރުން އެއީކީ މާބޮޑު
މައްސަލައެއް ނޫން. އެ ކަންތައް އެގޮތަށް ކުރެވިދާނެ. ދެން، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޑޮލަރ އަޅުގަނޑު ހަމަ
ގަބޫލުކުރަނީ މި ޕެންޑެމިކްއާ ގުޅިގެން އައި ޝޯޓޭޖެއްގެ ސަބަބުންނޭ މިހާވަރަށް ގޯސްވެގެން މި ކަންތައްތައް މިދަނީ.
އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން ކައިބޮއެ ހަދަންޖެހޭ ފުޑު އެއްޗެހި ކޮންމެ ގޮތެއްވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ. އަދި
ޕެންޑެމިކެއްގައި ވިޔަސް، އެހެން ތަނެއްވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އިމްޕޯޓު ކުރަންޖެހޭ ކާނާކޮޅު އެތެރެ ނުކޮށެއް
ނުތިބެވޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް، ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް، ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް، ހުރިހާ ދިވެހިންނަށް ވެސް
އެނގިލައްވާނެ ހަމަ ރާއްޖެ އެއްކޮށް ފުލީ ހުއްޓުމަކަށް އައީ، އެއްވެސް މީހަކު ކުރީގައި އިންޒާރެއްދީގެން، އެއްވެސް
ކަމެއް ވެގެނެއް ނޫން. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ދެން އައިއްސަ ހަމަ ކުއްލިއަކަށް މި ހުއްޓިގެން ދިޔައީ. އަދި
ޙަޤީޤަތުގައި ޓޫރިޒަމް އަދި އަޅުގަނޑުމެން ބޯޑަރ ޖޫން ނޫނީ ޖުލައިގައި ހުޅުވި ކަމުގައި ވިޔަސް، އަޅުގަނޑުމެން
ޓޫރިސްޓުން އައިސް މިތަން ފްލަކުވީކީ ނޫން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަސްލުގައި ޓޫރިޒަމް ރިކަވަރީ މި ފެށުނީ
ޙަޤީޤަތުގައި ބުނަންޏާ މި ދިޔަ ޑިސެންބަރުން ފެށިގެން. އެހެންވެއްޖިއްޔާ މިދިޔަ އަށެއްކަ ވަރަކަށް މަސް ދުވަސް
ވަންދެން މިތާނގައި މި ހަމަ އެއްވެސް ވަރަކަށް ޑޮލަރގެ އިންކަމެއް ނައިއްސަ، ދެން އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި ހުރި
އެއްޗަކުން މެނޭޖުކޮށްގެން ހުރިހާ އެއްޗެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މި ޖެހުނީ ކާބޯތަކެތި ވެސް އިމްޕޯޓު ކުރަން.
ބޭސްފަރުވާއަށް ބޭނުންވާ އެއްޗެހި ވެސް އިމްޕޯޓު ކުރަން. މި ކޮންމެ އެއްޗަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިތާ ހުރި
އެއްޗެއް ނޫން. ދެން، އަޅުގަނޑު މި އަސްލުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ އެއްޗަކީ، ދެން މި މެޑިކަލްއަށް
އަޅުގަނޑުމެން ސްޕެންޑް ކުރަންޖެހޭ އެއްޗެއް، ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެކޭ. އަޅުގަނޑު މި ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ކުޑަކޮށް
ބަލާލިން އެމް.އެމް.އޭގެ ހިސާބުތަކާ އެއްޗެހި. 2019 ވަނަ އަހަރުގައި 1.3 ބިލިއަން ޑޮލަރސް އެބަ ހުއްޓޭ މިގޮތަށް
ސްޕެންޑު ކުރެވިފަ. 2020 ޕެންޑެމިކް ދުވަސްވަރުގައި އޭތި ފިފްޓީ ޕަރސެންޓު ދަށަށް ގޮއްސައި އެބަ ހުރި. އޭގެ
އެއް ސަބަބަކަށްވާ ކަމަކީ، މި 2020 ގައި މެޑިކަލަށް ވެސް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދެވުނު އަދަދު ވަރަށް ބޮޑު ތަން
ކުޑަވެފައި އެ ހުރީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަން ކުރަން، އަސްލުގައި އެހެންވެ މި ދަންނަވަނީ ހައްތަހާ ވެސް ލޯންގު
ޓަރމް ޕްލޭނެއް ބާއްވައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހެލްތު ފެސިލިޓީޒް މިތާނގައި ރާއްޖޭގައި ބިލްޑު ކުރެވިއްޖެ ކަމުގައި
ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޑޮލަރ އައުޓްފްލޯރގެ ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ހަމަ ކުޑަވެގެންދާނެއޭ. އަޅުގަނޑުމެން ކާއެއްޗެހި
ގަންނަން އިމްޕޯޓު ކުރާ އަދަދާ ހަމަ ގާތްކުރާ އަދަދެއް އެބަ ދޭ މެޑިކަލްސްއަށް، މި ބޭރަށް މި ޚަރަދުކުރަންޖެހޭ
އެއްޗެހި. ދެން، އަނެއްކާ ވާގޮތަކީ ހަމައެކަނި މެޑިކަލަށް ދާ މީހުން ހަމައެކަނި މެޑިކަލްއަށް ގޮއްސަ މެޑިކަލްގެ
29

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އެކްސްޕެންސެއް ނޫން އޭގައި އަންނަނީ. އޭގައި ދާނެ އާއިލާގެ ބޭފުޅުންނާއި އަދި އެހެން ބޭފުޅުން ވެސް ގޮސްގެން
ވެސް ހަމަ ފުދޭވަރެއްގެ އެއްޗެއް އެބަ ސްޕެންޑު ކޮށްލެވޭ. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީކީ ހޮލިޑޭ މޭކަރސް ނުކުރާ
ވާހަކައެއް ވެސް ނޫން. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ބޭސިކް ހެލްތު ފެސިލިޓީޒް މި ޤައުމުގެ އިމްޕްރޫވް
ކުރެވިފައި، މި ކަންތައްތައް ރަނގަޅު ކުރެވިއްޖެ ކަމުގައި ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އައުޓްފްލޯރ ވަރަށް ބޮޑަށް
ކުޑަވެގެންދާނެ. އޭގެ ސަބަބުން ޑޮލަރުގެ ޑިމާންޑް ހަމަ ވަރަށް ބޮޑު ތަން ކުޑަވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން
ތަންކޮޅެއް ހޯލިސްޓިކް އެޕްރޯޗެއް، ޕޮލިޓިކަލް ވިސްނުން އެއްކައިރިކުރައްވާފައި މުޅި ޤައުމުގެ މި ކަންތައްތައް
އިޞްލާޙުކުރަން، އެ ކަންތައް ކުރަންވެއްޖެ ކަމުގައި ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަލަންވީ މި ކަންތައްތަކުގެ ރޫޓު
ކޯސްއަކީ ކޮބައިތޯ. އެ ރޫޓު ކޯސްއަށް ގޮސް އެޑްރެސް ކުރައްވާފައި އެ ކަންތައްތައް ކުރައްވަފި ކަމުގައި ވަންޏާ މިއީ
ޙައްލު ނުކުރެވޭނެ އެއްޗެއް ؛ އަޅުގަނޑުމެން އިންޑަސްޓްރީތަކާ ވެސް ގުޅިގެން، ސަރުކާރާ ވެސް ގުޅިގެން ހުރިހާ
ބޭފުޅުން ގުޅިގެން ރަނގަޅު ވިސްނުމެއްގައި ބަހައްޓާފައި، ޕޮލިޓިކަލް ހެޓު ކޮންމެ ބޭފުޅެއް ވެސް އެއްކިބާކުރައްވާފައި
ދެން މި ޤައުމަށް ޓަކައި މި ކަންތައް ކޮށްފި ކަމުގައި ވަންޏާ މިއީ ވަރަށް ފަސޭހައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ޙައްލުކުރެވޭނެ. ރާއްޖެއަކީ މުޅި އޭޝިއާގައި ވެސް އަސްލުގައި އޮތް އެންމެ، އެންމެ ރިސޯސްފުލް އެއް ތަން ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނެޗުރަލީ މި ތިބަ ލިބިފައި އިން ރިސޯސްއަކީ ވަރަށް ވަރަށް ރަނގަޅު
އެއްޗެއް. އަޅުގަނޑުމެން އޭތި ހެޔޮ ގޮތުގައި ބޭނުންކޮށްފި ކަމުގައި ވަންޏާ މި ޤައުމަކީ މި އޭޝިއާގައި ވެސް ހުރި
އެންމެ ރަނގަޅު ތަން އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުރުކޮށްލައްވާ! ވިދާޅުވެބަލަ، މިހާރު، ތި ވިދަޅުވަނީ ވަރަށް ފަސޭހައިން ޙައްލުކުރެވިދާނެއޭ. އެހެންވީމާ، ކޮބައިތޯ އެ
ޙައްލަކީ؟
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޙައްލަކީ، ޙައްލަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ލިބޭ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
30

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ކުރުކޮށް ވިދާޅުވޭ.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފުރަތަމަ ޙައްލަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ތާނގައި މެޑިކަލް ފެސިލިޓީސްތައް ރަނގަޅުކުރުން. ދެން، އަނެއް ޙައްލަކީ
އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ފުދޭވަރެއްގެ ބޮޑު އެއްޗެއް ބޭކާރު ގޮތުގައި އެބަ ޚަރަދުކުރެވޭ. އެ އެއްޗިހިތައް، އެ ބޭކާރު
ޚަރަދުތައް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކޮން ކަމެއްތޯ؟ ބޭކާރު...
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބޭކާރު ޚަރަދުތަކަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ އެކްސްޕެންސްތައް. ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އަޔަސް މިތާނގައި ވަރަށް
ބޮޑު އޯވަރހެޑުތައް އެބަ ހުރި. ސިވިލް ސަރވިސް އަކީ ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗެއް މިތާނގައި. އެހެންވީމާ، މި
ކަންތައްތައް ވެސް ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅަށް؛ ދެން އަނެއް ޙައްލަކީ އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިނަށް ވަޒީފާ ހޯދުމުގެ
ފުރުޞަތު ހޯދުމަށް ޓަކައި އެ މީހުންނަށް ރަނގަޅު ޓްރެއިނިންގތަކާ އެއްޗިހި ދެވޭނެ ގޮތްތަކެއް އިންޑަސްޓްރީއާ
ވާހަކަ ދެކެވި، އެ ފެސިލިޓީސްތައް މިތާ ގާއިމުކުރުން. މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ކޮށްގެން މި ކަންތައްތައް ޙައްލުކުރެވޭ
ވާހަކަ މިދެންނެވީ އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެން ވިދާޅުވި މި މެޑިކަލް ޚަރަދު ކުޑަކޮށް، މެޑިކަލަށް ދާ ބޭފުޅުންނަށް އެހެން ކަންކަމަށް ލާރި ޚަރަދުކޮށް،
ހަމައެކަނި މެޑިކަލް ޕަރޕސްއަކަށް ނޫނޭ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ދެން ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް ވެސް
ހަމައެކަނި، މި ދެންނެވީ އިންޑަސްޓްރީ ބޭފުޅުން، ނޫނީ ރިސޯޓު އޯނަރސް، ނޫނީ އެ ވިޔަފާރިއެއްކުރާ ބޭފުޅަކު
31

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ނޫނަސް ހަމަ އަރާމުކޮށްލަން ނޫނީ ހޮލިޑޭ މޭކް ކޮށްލަން ހަމަ ދިއުމުގެ ޙައްޤު އޮންނަން ޖެހޭނެ ދެއްތޯ ދިވެހި
ރައްޔިތަކަށް ވެއްޖެއްޔާ. އެހެންވީމަ، އެ ޚަރަދު ވެސް ކުރަންޖެހޭނެ.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕޮރޭޓަރސްގެ އެކްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރ
މުޙައްމަދު ޚަލީލް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޑުކޮށްލާ، އަޅުގަނޑު. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް، ހަނިމާދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ބެލިބެލުމުގައި ރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދުގެ ތެރޭގައި އެބަ އުޅޭ ގާތްގަނޑަކަށް 5 ބިލިއަނެއްހާ
ޑޮލަރު. އުޅޭއިރު މުޅި ރާއްޖެ އޮޕަރޭޓުކުރަން ގާތްގަނޑަކަށް 2 ބިލިއަނެއްހާ ޑޮލަރުން މިކަން ވޭ. ދެން، މީގައި
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ މުޅި ރާއްޖެ ހިންގުމުގެ ބޮޑު ބައި މި ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރއަށް ބޭސްވެފައި މި އޮންނަނީ، ފޮރިންގ
އިންވެސްޓްމަންޓްތަކާ މި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް. ވެފައި އޮންނައިރުގައި ޑޮލަރަށް ސަރުކާރުން އަޅާ ފިޔަވަޅެއްގެ ސަބަބުން
އާންމު ރައްޔިތުންނަށާއި އަދި ވިޔަފާރިތަކަށް އެއްވެސް ގެއްލުމެއްނުވެ، ދަތިކަމެއް ނައިސް މިކަން ޙައްލުކުރެވޭނެ
އުސޫލެއް ހޯދަން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ. ބޮޑެތި ދަތިތަކެއް ނައިސް، މި ޑޮލަރ ޝޯޓޭޖު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އަރައިގަނެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ހޯދަން. ދެން، ޙަޤީޤީ ޕޮއިންޓަކަށް އެއްވެސް ބަޔަކު ވާހަކައެއް ނުދައްކާ. މި މުޅި އޭޝިއާ
ތެރޭގައި ވެސް ހަމަ ބުލެކް މާކެޓު އޮވޭ. ކައިރީގައި މިހިރަ ހުރިހާ ޤައުމެއްގައި، މިސާލަކަށް ސްރީލަންކާއަށް
ބެލިޔަސް، 170 ގައި ހުރި ޑޮލަރު މިއަދު ހުރީ 200 ގައި. ހަމަ އެހެން ހަމަ ހުރިހާ ޤައުމެއް ވެސް. އެހެންވީމާ،
ހަމަ މިކަމާ ގުޅިގެން އެބައޮތް މުޅި ދުނިޔެއަށް ވެސް މި މައްސަލަ ދިމާވެފަ. މިއީކީ އައު ކަމެއް ދިމާވެގެނެއް ނޫން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް މި އުޅެނީއެއް. އެހެންވީމާ، މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުވުމުގެ ބޭނުމަކީ ވެސް ތި
ފަރާތުގެ ވިސްނުމާއި އަދި އެހެން ބޭފުޅުންނާ ވެސް ބައްދަލުކޮށްގެން ގެނެވޭ ކުދި ކުދި ބަދަލުތަކެއްގެ ސަބަބުން މި
ބޭނުންވާ ވަރަށް ޑޮލަރު ލިބޭނެ އުސޫލުތަކެއް އެކަށައެޅިގެން ދިއުން، އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދަތިނުވެ. ސަރުކާރުން
32

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަން ޖެހޭނެ، މުޅި ރާއްޖޭގައި ލިބޭ ހުރިހާ އާމްދަނީއެއްހެން މި ލިބެނީ ޕްރައިވެޓު
ސެކްޓަރއަށް. އެހެންވީމާ، ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރއަށް ދަތިނުވެ ރާއްޖެ އަންނަ އިންވެސްޓަރުންގެ ކޮންފިޑެންސް
ނުގެއްލި މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަން ޖެހެނީ. އެއީ ހަމަ އޯޕަން މާކެޓެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މި
ތިބީ. އެހާ ބޮޑަކަށް ކަންކަން ފިއްތީމައެއް ބޭރުގެ އިންވެސްޓަރުންނެއް މިތަނަކަށް ނާންނާނެ އިންވެސްޓުކުރާކަށް.
އެކަން ހަމަ ރަނގަޅަށް ދެނެތިބެ އަޅުގަނޑުމެން މިކަން ކުރަން ޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އަޅާ ފިޔަވަޅަކުން
ރާއްޖޭގައި މި އިންވެސްޓްކުރަން ހުރި ފުރުޞަތުތައް ލިބުނުކަމުގައި ވިޔަސް، އެ ޔަޤީންކަން ނެތިއްޔާ އެ ލާރި
ހިފައިގެނެއް މިތާކަށް ނާންނާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ރަނގަޅަށް އެނގޭ ރާއްޖޭގެ ބައެއް ކުންފުނިތަކުން ހަމަ
ޑޮލަރު ހިފަހައްޓައިގެން ހުރެފައި، ދަތިވީމަ މާކެޓުގައި ބޮޑު އަގުގައި ވިއްކާ އެބަ ޑޮލަރު. އެއީ އެންމެން ވެސް
ދަންނަ ކަމެއް. އަދި ހަމަ ބޭންކުތަކުން ވެސް ހަމަ އެކި ގޮތްގޮތުން އެބަ އެމް.އެމް.އޭއިން ދޫކުރާ ޑޮލަރު ވެސް އެބަ
ބުލެކަށް ވިއްކާ އެބަ މީހުންނަށް. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ކަންކަން އެބަހުރި، މިތާ އެބަ ހިނގާ. ހަމަ ވަރަށް
އިޚުލާޞްތެރިކަމާއެކު ރަނގަޅަށް ހަމަ ޑޮލަރު ރާއްޖެއަށް ގެނެސްގެން، ރާއްޖޭގައި އެ ލިބޭ އިންކަމް ގެންގުޅޭ
ކުންފުނިތައް ވެސް ހަމަ ބައިވަރު ރާއްޖޭގައި. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ދެނެގަންނަން މި ޖެހެނީ.
ދަނެގެން މިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ޙައްލެއް ހޯދަން މި ޖެހެނީ. އެ ޙައްލު ހޯދަން އަޅުގަނޑުމެން ތިބޭފުޅުންނާ
ބައްދަލުކުރަމުން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ހަމަ މިހާރު ވެސް ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް ހަމަ އެކައުންޓުތައް ރާއްޖޭގައި
ބަހައްޓައިގެން އޮޕަރޭޓުކުރާ ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ބޮޑެތި ކުންފުނިތައް އެބަ ހުރި. ހަމަ ތިބޭފުޅުންނަށް ވެސް ހަމަ
ރަނގަޅަށް އެނގިލައްވާނެ ބައެއް ކުންފުނިތަކުން އެބަ ބޭރުގެ އެކައުންޓު ހުޅުވައިގެން މިކަންކަން ވެސް އެބަ ހިނގާ.
އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަން މި އުޅޭ ޙައްލަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ތިބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކޮށްފައި
މި މަޝްވަރާތައް ހިނގަމުން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ ހަމަ އެމް.އެމް.އޭއިން އަޅާ ފިޔަވަޅެއްގެ
ސަބަބުން ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް މީހަކަށް މިކަމުން ދައްޗެއް ނުފޯރާ އަދި ކުންފުނިތަކަށް ވެސް އިންވެސްޓަރސް
ކޮންފިޑެންސް ވެސް ނުގެއްލި، މިކަން ކުރެވޭނެ ލުއި ގޮތްތަކެއް ހޯދުން. އެއީ ހަމަ. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން ތި
ބޭފުޅުން ޚިޔާލު މިކަމަށް ދެއްވާނެ ކަމަށް.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
33

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ ކޮށްލަން ބޭނުންވާ ސުވާލަކީ، ތި ބޭފުޅުން ގަބޫލުކުރައްވަންތޯއޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޙަޤީޤަތުގައި
މި ރައްޔިތުންގެ ޟަރޫރީ ބޭނުންތަކާއި، މި ކަންކަން ފުދޭވަރަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޑޮލަރުގެ ގޮތުގައި އާމްދަނީ
ވަންނަކަން؟
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވެލް އެޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސްގެ ރައީސް ޢަބްދުاله ސުޢޫދު
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އިނގޭތޯ.
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޓްރެވަލް އޭޖެންޓްސް އެންޑް ޓުއަރ އޮޕަރޭޓަރސް ގެ ނައިބު ރައީސް ޢަބްދުاله
ޣިޔާޘް ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެން ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރ ރިޕްރެޒެންޓު ކުރިން އެމް.އެމް.އޭ ބޯޑުގައި ވެސް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަ އެބަ ދެކެވޭ. މިކޮޅުން ވެސް ބުނެފި ޓްރެވެލް ޚަރަދުތަކާ އެއްޗިހި
ވެސް އެބަ މަދުވެއޭ. އެކި ގޮތްގޮތަށް އެކި މީހުންގެ ވިސްނުން އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އެމެރިކާގައި އެކަނި
ޑޮލަރު، މިދިޔަ 12 މަސް ތެރޭގައި 4 ޓްރިލިޔަންގެ ޑޮލަރު އެ މީހުން ޗާޕުކޮށްފި. ދިވެހިރާއްޖެއިން އެ ބުނީ 4
ބިލިޔަން ރުފިޔާ މޮނިޓައިޒްކޮށްފިއޭ. ދެން، ޕްރިންޓު ކުރީކީއެއް ނޫން. އޭތީގެ ސަރކިއުލޭޝަން އަނެކަތި ކުރީ.
އެކަމަކު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މަނިޓަރީ އިންސްޓްރޫމަންޓްތަކެއް، އެމް.އެމް.އޭގެ ރޯލު މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އެބަޖެހޭހެން ވަރަށް ބޮޑަށް އެގްރެސިވް ވާން. ގިނަ ކަންތައްތަކުގައި، މީގައި އެބައުޅޭ ހަމަ އަނެއްހެން ބުނާހެން ބޭޑް
އެކްޓަރސް ވެސް އެބަ އުޅޭ. ވަރަށް ބޮޑު ބުލެކް މާކެޓެއް މި އޮތީ ކްރިއޭޓު ކޮށްފަ. ބުލެކް މާކެޓުން ބެނިފިޓު ކުރާ
މީހުން ވެސް ވަރަށް ގިނަ. ވެދަރ އިޓް އިޒް ރިސޯޓު އޯނަރސް އޮރ ޕްރައިވެޓު ސެކްޓަރ. ސްޓޭޓް އޯން
އެންޓަރޕްރައިސަސް ، އޭރުގައި އަޅުގަނޑު އެމް.އެމް.އޭ ބޯޑުގައި އިންއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މަނާކުރީ އެއްވެސް
ގޮތަކަށް ސްޓޭޓް އޯން އެންޓަ ރޕްރައިޒްކޮށް ބުލެކް މާކެޓުން ޑޮލަރު ނުގަނެވޭ ގޮތަށް. އެހެން ހެދީމަ އެންމެ 2 މަސް
ވީ. އެ ޑިމާންޑު ގާތްގަނޑަކަށް ދާން ފައްޓައިފި. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ އެބަ ޕޮލިސީ ޗޭންޖުތަކެއް ވެސް އެބަޖެހޭ
ގެންނަން. އެއީ މި ބުނާހެން މިދިޔަ 12 މަސް ތެރޭގައި ޑޮލަރ އިންފްލޯރ މަދުވިއިރުގައި ޑޮލަރ އައުޓުފްލޯރ ވެސް
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ލިމިޓުވެފައި މިއޮތީ. އޯކޭ، ޓްރެވެލިންގ މަދުވިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކޮޅަށް ބަލާއިރު ތި
އެޗް.ޕީ.އޭގެ ހުރިހާ އެކްސްޕެންސަސް، ފްރޮމް މާސްކު ޓު ވެކްސިންގ، ގަތް ހުރިހާ ވެންޓިލޭޓަރާ، އެވެސް
34

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ޚަރަދުތަކެއް ދެއްތޯ؟ ހަމަ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ސިގްނިފިކަންޓު ޚަރަދުތަކެއްހެން ގައިމުވެސް މިނިސްޓްރީ އޮފް
ހެލްތުން މިދިޔަ 12 މަސް ތެރޭގައި ކޮށްފައި ހުރީ. ތި ހުރިހާ ޓެސްޓު ކިޓުތަކާއި ހުރިހާ އެއްޗަކަށް ބަލައިލިޔަސް.
އެހެންވީމާ، އެކި، އެއްކޮޅަކުން މަދުވާއިރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަނެއްކޮޅުން ވެސް އެބަ ހަމަ އެވަރުގެ ޑިމާންޑު އެބަ
ކްރިއޭޓު ކުރެވޭހެން. އެހެންވީމަ، މީގައި ބުލެކް މާކެޓެއް އަނެކަތިކުރަން ބަލާއިރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އިންސެންޓިވްތަކާ އެއްޗިހި ވެސް އެބަ ޖެހޭހެން އިންޓްރޮޑިއުސްކުރަން ބޭންކު ތުރޫކޮށް. ދެން، ބީ.އެމް.އެލްގައި މި
އޮންނަނީ ރީޓެއިލް މާކެޓުގައި ވަރަށް އަންހެލްތީ 90% މާކެޓު ޝެއަރއެއް. އެކަމަކު އެމް.އެމް.އޭ ބޭންކިންގ
ސްޕަރވިޝަން ޑިޕާޓްމަންޓުން ނުވަތަ އެ ބޭފުޅުންނަށް ކުރެވޭނެ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި ކުރަން.
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ނުވެ މިދަނީ. އެހެންވީމާ، އެމް.އެމް.އޭއިން އެބަ ޖެހޭ ވަރަށް
ޕްރޯއެކްޓިވްކޮށް މި ކަންތައްތަކާ އުޅެން. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ޑޮލަރުގެ މައްސަލަ ޙައްލެއްނުވާނެއޭ.
އޭރު ގައިމުވެސް އެމް.އެމް.އޭއިން ގަނެފައި ބީ.އެމް.އެލްއަށް ވެސް ވިއްކި. އެހެން ބޭންކުތަކަށް ވެސް ވިއްކީ.
އޭ.ޓީ.އެމަށް ޑޮލަރު ލާން ވެސް ހަފުތާއަކު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ 10 މިލިއަން ރުފިޔާ އޭރުގައި ދިންހެން
އެމް.އެމް.އޭއިން ބޭންކުތަކަށް. އެހެންވީމާ، އެމް.އެމް.އޭއިން އެބަޖެހޭ ދެއްތޯ އެ އިނީޝިއޭޓިވް ނަގަން.
އެމް.އެމް.އޭއިން ނުނަގަންޏާ ގައިމުވެސް ބީ.އެމް.އެލްއިން ނުވަތަ އެއްވެސް އެހެން ބޭންކަކުންނެއް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އިނީޝިއޭޓިވްއެއް ނުނަގާނެހެން. އެއީ ކޮންމެ ބަޔަކު ވެސް މި ބަލަނީ ޓީބިލެއް ގަނެލައިގެން އޭގެއިން ލިބޭ
ބެނިފިޓަށް. ބީ.އެމް.އެލްގެ އެންމެ ބޮޑު އާމްދަނީ މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަދިވެސް ލިބެނީ ޓީބިލުންހެން.
އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތަކަށް ބަލާފައި އެބަޖެހޭ މަޖިލީހުން ވެސް މި ބޭފުޅުންނާ ވާހަކަދައްކާ ފިޔަވަޅު އަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެހެން ބޭފުޅަކު އެއްޗެއް އެޑްކޮށްލާނަންތޯ އެއަށް؟
މޯލްޑިވްސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ޔޮޓް އެޖެންޓްސްގެ ފައުންޑަރ އެންޑް އެކްސްކޯ ކޮމިޓީ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖަލީލް
ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ ޑޮލަރުގެ މި އުޅޭ ޑިމާންޑަށް ބަލާއިރު، ބޭހަށް ދާ މީހާ ވެސް ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް
ޑޮލަރު އޭނަ ހޯދާ އޭނަ ފުރަންވީމަ. ރާއްޖެއަށް ކާޑު އެތެރެކުރަންވީމަ ވެސް އެސް.ޓީ.އޯއިން ވެސް، ކާޑާއި ތެލާ.
ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް ޑޮލަރު ހޯދާ ކޮންމެ ރޭޓެއްގައި ނަމަވެސް. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތުގައި ރާއްޖޭގައި ޑޮލަރު ޝޯޓެއް
35

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ނެތް. ރާއްޖޭގައި މި އިނީ ކްރިއޭޓު ކޮށްލާފައި އިން ޑޮލަރުގެ ބުލެކް މާކެޓެއް. ބަޔަކު މީހުން ކްރިއޭޓު ކޮށްފައި އިން
ޑޮލަރުގެ ބުލެކް މާކެޓެއް މިއީ. އެހެންވީމާ، މި ބުލެކް މާކެޓު ޖެހޭނީ ޝަޓްޑައުން ކުރަން. މި ބުލެކް މާކެޓު
ޝަޓްޑައުން ކުރާނަމަ، ޓޫރިޒަ މް އެސްޓެބްލިޝްމަންޓުތަކަށް އަންގަން އެބަ ޖެހޭ އެ މީހުންގެ މަންތްލީ އޮޕަރޭޝަނަލް
ބަޖެޓު ހުށަހަޅަން. މަންތްލީ އޮޕަރޭޝަނަލް ބަޖެޓާ އެއްވަރަށް ފައިސާ ޖެހޭ އެމް.އެމް.އޭއަށް ނޫނީ ބޭންކަކަށް
މާރުކުރަން. އޭރުން އެސް.ޓީ.އޯއަށް ބޭނުންވާ ކާޑު ވެސް އަދި އާންމު މީހާ ބޭހަށް ދާން ބޭނުންވާ ޑޮލަރުކޮޅު ވެސް
ބޭންކުގެ އެ އިންނަ ރަސްމީ ރޭޓުން ލިބެން އިންނާނެ. އެހެންވީމާ، މިހާރު މި އިންނަ މި ބުލެކް މާކެޓު ޖެހޭނީ
ޝަޓްޑައުން ކޮށްލަން ހަމަ ވަރަށް އަވަސް ގޮތަކަށް ނަމަވެސް ގަވާއިދެއް ހަދައިގެން.
ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅެއް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން ދެން ނިންމާލަމުން ވެސް ބުނާނީ، ދެން، ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކަތަކެއް މި ދެއްކެނީ. އަޅުގަނޑުމެން
ވާހަކަތައް ހަމައެކަނި ކޮވިޑަށް ބިނާކޮށް، މި ޕެންޑެމިކަށް ބިނާކޮށް ވާހަކަދެއްކީމަ އަޅުގަނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ ފިއުޗަރ
ޕްރޫފް ވާހަކަތަކެއްހެން ދެއްކޭނީކީ. ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރަން މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ގާނޫނުން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭ ގޮތުން މި ބުނަނީ ދިވެހި ރުފިޔާއިންނޭ ވިޔަފާރިކުރަންވާނީ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އެ
ތަންފީޛުކުރަންވީ ލަސްނުކުރައްވާ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޭރު ބިދޭސީންނަށް ވެސް ދިވެހި ރުފިޔާއިން ދޭން ޖެހޭނީ.
އެހެންނޫނީ ސަރުކާރު މުވައްޒަފުންނަށް ވެސް ޑޮލަރުން ދޭން އަޅުގަނޑު ގޮވާލަނީ އިނގޭތޯ. ވަކި ބަޔަކަށް ޑޮލަރުން
ލިބިފައި ވަކި ބަޔަކަށް ރުފިޔާއިން ދޭ އުސޫލެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ ކަރަންސީ އެޕްރިޝިއޭޓުކުރަން
އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފޮރިންގ ކަރަންސީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޒަރވް
ރަނގަޅުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ދިވެހި ރައްޔިތުންނާ ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކަން ޖެހޭނީ ހަމައެކަނި މި
ސެގްމަންޓުގައި، މި ސެކްޓަރގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނާ ބެހޭގޮތުންނެއް ނޫން ހަމައެކަނި. އަޅުގަނޑުމެން
ވާހަކަދައްކަން ޖެހޭނެ ލޯކަލް މާކެޓު ގޮޅީގައި އިންނަ މީހާ ވެސް ޑޮލަރު ލިބޭނެ ފަސޭހަ ގޮތެއްގެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑު ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަންގެ ފަރާތުން ގޮވާލާނީ ގާނޫނުގައި ބުނެފައި އޮތް ގޮތަށް ގާނޫނު
ތަންފީޛުކުރައްވާށޭ ތިބޭފުޅުން ފޮރިންގ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކާއި ލިބެން ހުރި ލާރިތަކަށް ދަތިނުވާގޮތަށް. ރާއްޖޭގެ
ވިޔަފާރިއެއް ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިފައި ވާނަމަ، ދައުލަތުގެ ނިޝާން ޖަހައި ހުއްދަ ދެވިފައި ވާކަމަށް ވަންޏާ އެ ލާރި
ރާއްޖޭގެ ބޭންކަކަށް ޑިކްލެއަރ ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ތިބޭފުޅުން ހަދައިދެއްވާށޭ ކޮރޮސްޕޮންޑިންގ ލައިގެން ނަމަވެސް.
ބޭރުގެ ބޭންކުން ފައިނޭންސް ގެންނަ ކަމަށް ވަންޏާ ރާއްޖޭގެ ބޭންކަކަށް ކޮރޮސްޕޮންޑެންޓު ނަގައިގެން އަޅުގަނޑަށް
36

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
ހީވަނީ އޭރުން އެ ލޯނުގެ މުއްދަތުގައި ދައްކަންޖެހޭ ލާރި ވެސް ރާއްޖެއަށްހެން ވަދެފައި ދާނީ އެހެންނޫންތޯ؟ އެކަހަލަ
މޭރުމަކުން ކަންނޭނގެ ވާހަކަދައްކަންވީ. ދިވެހި ރައްޔިތުން، ހުރިހާ ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭ ވިސްނައިގެން ވާހަކަދައްކަން
ޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ގާތުން ވިޔަފާރިކުރާ ބައެއް ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަނަކީ.
ރައްޔިތުންގެ ވިންދާއި ރޫޙާއި އެ ބޭފުޅުންގެ ހުރި ތަކުލީފުތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަންޑަސްޓޭންޑުވޭ. އަޅުގަނޑުމެން
ތެދުތެދަށް ދަންނަވާނަމަ އިންޓަރނޭޝަނަލް ބްރޭންޑްސް ރާއްޖެ އަންނަން ޖެހުނީކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން
ގައިގައި ފެންވަރު ނެތިގެނެއް ނޫން. އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރާނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ފައިނޭންޝަލް
އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކުގައި އެ ކެޕޭސިޓީ ނެތިގެން އައި އޮއިވަރެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ތިބީ.
މިއަދު 20% ،80% އޭ ކިޔައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކަނީ އެހެންވީމަ. އެކަމަކު މިހާރު ހަލާކުނުވެ އޮތް
ގެސްޓުހައުސް އިންޑަސްޓްރީ، ލޯކަލް ޓޫރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއަށް ތި ބޭފުޅުން އެފް.ޓީ.އައި ތަޢާރަފުކުރައްވައިފިނަމަ،
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އިންޑަސްޓްރީ، މި ސެގްމެންޓު ވެސް ކިލަނބުވުމުގެ ފުރުޞަތު އެބައޮތް. އެހެންވީމާ،
ނިންމާލުމުގެގޮތުން އަޅުގަނޑު ބުނާނީ އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނު ތަންފީޛުކޮށްދެއްވާށޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ރާއްޖޭގެ
ފޮރިންގ ބޭންކު ރިޒަރވް ބޮޑުކޮށްދެއްވާށޭ. ފޮރިން ކަރަންސީ ރިޒަރވް ބޮޑުކޮށްދެއްވާށޭ. ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް
ވެއްޖެއްޔާމު ފަސޭހައިން ޑޮލަރު ލިބޭނެ ގޮތެއް ހައްދަވައިދޭށޭ. ބުލެކް މާކެޓު ހުއްޓުވާލަދެއްވާށޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ދެން، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރެވިއްޖެހެން. އެއީ 3
އެސޯސިއޭޝަނުން ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ޕޮއިންޓު އޮފް ވިއު ވަރަށް ސާފުކޮށް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިއްސާކުރައްވައިފި. އެހެންނަމަވެސް، ދެން އަދި މިއީއެއް އެހާ ބްރޯޑުކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މީގެ
އިންޑެޕްތު ޑީޓެއިލްސްއަށް ގޮސްގެން، އަދި އެހެންނަމަވެސް ޖެނެރަލީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މިސްރާބު ހުރިގޮތް
އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންނަށް ވެސް މިހާރު އަންޑަސްޓޭންޑުވޭހެން. އެއީ ގެސްޓުހައުސް އެސޯސިއޭޝަނުންނާއި އަދި
މޯލްޑިވްސް ޔޮޓު އެސޯސިއޭޝަނުން ޙަޤީޤަތުގައި ބޮޑަށް މި ވާހަކަ މިހިރީ ޑިކްލެއަރކުރުމާއި، ސިސްޓަމް ތެރޭގައި މި
ބަރާބަރަށް ދިއުމާއި، މިގޮތަށް ބާރުއެޅޭ ގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް، މަޓާޓޯގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑަށް ބޮޑަށް މި ފެންނަނީ
އޭގެ އިތުރުން، މި ސިސްޓަމުގެ ތެރެއިން އެހެނިހެން ކަންކަންތަކެއް އަދި އިޞްލާޙުކޮށްގެން ވެސް ކޮންމެހެން
އިންޑަސްޓްރީގައި މި ހުރި، މިހާރު މި ހުރި ރެގިއުލޭޓަރީ ރިކުއަޔަރމަންޓްސްއަށްވުރެ އިތުރު ރިކު އަޔަރމަންޓެއް
ނުގެނެސް ވެސް ބިހޭވިއަރއިން ދެން ހުރި ކަންތައްތައް އިޞްލާޙުކުރެވިދާނެ ކަމަށް، ކަމަކަށް. އެހެންވީމާ، ރަނގަޅު
37

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 20 ވަނަ ބައްދަލުވުން 31 މާރިޗް 2021
އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ބޭނުންވީ ވެސް މި މަޢުލޫމާތުތައް ހިއްސާކުރެވެން. ދެން، މީގައި ވަކި ބޭފުޅަކު ނޫނީ ވަކި
އަޅުގަނޑު އެކަނި ގަބޫލުކުރާ ގޮތެއް ނޫން. މީގެ އޮންނަނީ ގިނަ ބަޔަކަށް، ގިނަ ބޭފުޅުންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭގޮތާއި، ހަމަ
އެއްވެސް ކަމަކީ ޙަޤީޤަތުގައި މިގޮތް މިހެން ހެދީމަ މިއީ ޔަޤީނުން ވެސް ރަނގަޅުވާނެއޭ ކިޔާފައި % 100 އާންސަރ
އޮތް ކަމެއް ނޫން. ޚާއްޞަކޮށް މި އިޤުތިޞާދީގޮތުން މި އިކޮނޮމިކް ކަންކަމަކީ އެހާ ސްޓްރެއިޓު ފޯވަރޑް ކަންކަމެއް
ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޯސް ވެސް ވެދާނެ. ތި ބޭފުޅުން ވެސް ގޯސް ވެދާނެ. އަދި މިކޮޅުގައި މި ތިއްބެވި
ބޭފުޅުން ރަނގަޅު ވެސް ވެދާނެ. އެ އެނގޭނީ ވަންސް ޔޫ ޓްރައި އިޓު، އެހެންނޫންތޯ؟ އެހެންނަމަވެސް، ދެން
އަޅުގަނ ޑުމެން އެންމެން ގަބޫލުކުރާ އެއް ފެކްޓު އެއީ، ޑޮލަރ ބޭނުން މީހުން ޑޮލަރ އެބަ ހުރި ރާއްޖޭގަ. އެ ހުރި
ތާކުން ނުކުމެ 19 ރުފިޔާގެ ރޭޓުގައި ވިޔަސް، 20 ރުފިޔާގެ ރޭޓުގައި ވެސް % 25 މާކްއަޕް ލައިގެން ނަމަވެސް އެ
ހުރި ތާކުން ނުކުމޭ. އެހެންވީމާ، ޑޮލަރު ރާއްޖޭގައި ހުރިކަން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން ވެސް ގަބޫލުކުރާ އެއް
ކަމެއް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑުމެން ބަލާނަން ދެން އެ ކަމަށް ތި ބޭފުޅުންގެ ތި ކޮންސަރންސްއާ އެކީގައި
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މިކަން އިތުރަށް އަދި ޑެލިބަރޭޓްކޮށް ގޮތެއް ނިންމާނަން. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ދައުވަތަށް ކޮމިޓީއަށް އައިއްސަ، މި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެ ތި ދެއްވި އިމްޕުޓަށް
ޓަކައި. އެހެންވީމާ، މިހިސާބުން އަޅުގަނޑު މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން ނިންމާލާނަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
____
38